

NOTAT

om landbrugsstøtten

EU's danske landbrugschef:

»Nu kan vi
skære ned«

**Økonom: Danmark bedre
tjent uden støtte**

Frit marked eller naturpleje?

Prinser og grever scorer kassen

NOTAT går i dybden og giver indsigt hver måned

TILBUD TIL NYE LÆSERE:

Få de første 2 numre for 29,50 kr.
og styr selv hvilke temanumre der ønskes.

www.notat.dk

Ekstra eksemplarer af dette og tidligere numre kan købes til undervisning eller møder. Send en e-mail til notat@notat.dk eller ring på tlf. 86 48 16 00 og få et tilbud.

Styr selv dit abonnement på: www.notat.dk

Abonnementsservice:

NOTAT, Ved Søen 1, Jels, 6630 Rødding, tlf. 70 26 16 48
abonnement@notat.dk

Konto til abonnement: Reg. nr. 7990
Konto nr. 2031982

Priser på NOTAT:

Almindelig stykpris:

49,50 kr. ved betaling pr. nummer
45,50 kr. ved betaling for 3 numre = 136,50
43,25 kr. ved betaling for 6 numre = 259,50
41,25 kr. ved betaling for 12 numre = 495,-

Rabat stykpris for studerende og pensionister:

38,00 kr. ved betaling pr. nummer
35,00 kr. ved betaling for 3 numre = 105,-
33,00 kr. ved betaling for 6 numre = 198,-
31,00 kr. ved betaling for 12 numre = 372,-

Institutioner og foreninger stykpris:

68,00 kr. ved betaling for 6 numre = 408,-
66,00 kr. ved betaling for 12 numre = 792,-

Redaktion: NOTAT, Christiansborg, 1240 København K.
redaktionen@notat.dk

I redaktionen: Åge Skovrind, Erling Böttcher (ansv.), Anders Rom Dahl, Staffan Dahllöf, Pelle Christy Geertsen, Kenneth Haar, Luise Pihl og Sven Skovmand. NOTAT udgives i samarbejde med ind/dem-gruppen i EU-parlamentet og EUD.

Regnskab, annoncer og ledelse:

NOTAT, Nordkystvejen 2 F, 8961 Allingåbro, tlf. 86 48 16 00, notat@notat.dk
CVR nr.: 18411008

ISSN: 1603-7480

Rettelse

I sidste nummer var der desværre sket en fejl i opsætningen af artiklen »Lobbyisme er en fare for demokratiet« på side 5. En illustration kom til at skjule en del af teksten i det meste af en spalte. Vi beklager og henviser den interesserede læser til hjemmesiden notat.dk hvor hele artiklen kan hentes.

Indhold

»Er det ikke dejligt at priserne stiger«	4
Interview med EU's danske kommissær Mariann Fischer Boel om dyrere mad, støtte til bønderne og landbrugsmafiaen i EU-Parlamentet	
Støttepolitikken indlagt til helbreds kontrol	7
EU-Kommissionen har lagt op til en række ændringer af landbrugspolitikken	
Markedsøkonomi skal sikre kvaliteten	8
Niels Busk, Venstre, medlem af EU-Parlamentet, mener at Danmark stiller urealistiske krav og sætter sig uden for indflydelse	
Landbruget skal respektere naturen	10
Bent Hindrup Andersen, landbrugsforsker og kandidat for JuniBevægelsen, mener at landbruget skal omstilles til 100 procent økologi	
Landbruget – EU's smertensbarn	12
Fakta og historie om landbrugspolitikken og støtteordningerne	
Prinser, grever og landmænd på nettet	14
Næste år bliver der (næsten) fuld offentlighed om alle som modtager landbrugsstøtte fra EU	
Det startede i Danmark	15
Journalisten Niels Mulvad har været med til at starte netværket Farmsubsidy.org	
Grever og godsejere scorer kassen	16
De fleste af skatteydernes penge til direkte støtte til landbrug går til ekstra indkomst for milliardærer, kongelige, fyrster, baroner, grever og godsejere	
Multimillionærer på kontanthjælp	18
De 48 største modtagere i Danmark	
Danmark bedst tjent uden støtte	20
Interview med direktøren for Fødevarøkonomisk Institut, Søren Frandsen, om fremtiden for dansk landbrug	
Svær at undvære, men hellere foruden	23
Selv med EU-støtten på 62.000 kroner kan deltidsbedriften ikke brødføde husstanden	
Lad os få arbejdsro	24
EU's befolkning behøver sine landmænd, siger bøndernes generalsekretær	
Støtte på sociale kriterier, ja tak!	25
Det vigtigste er ikke at være konkurrencedygtig. Den nuværende landbrugspolitik er en katastrofe, mener franske småbønder	
Den uendelige historie om støtten	26
Det bliver næppe Verdenshandelsorganisationen (WTO) der bringer EU's landbrugsstøtte ned	
EU skrev WTO-reglerne	27
Hverken USA's eller EU's landbrugsstøtte har været alvorligt klemmt af de globale regler om landbrugsstøtte	
Sukkeret blev sendt på slankekur	28
EU's udskældte sukkerordninger er under afvikling.	
Sådan fordeles landbrugsstøtten	30
Fire lande får over halvdelen af landbrugsstøtten. De nye medlemslande i Østeuropa får næsten ingenting i starten	
Test din viden	32
Ti spørgsmål om landbrugsstøtten	

Den største udgiftspost

Landbruget er langt den største enkeltpost på EU's samlede budget. Sådan har det været siden fællesmarkedets start i 1957. Situationen er kun let forandret 50 år efter. Fra at fylde to tredjedele på budgettet, er vi i dag nede på knap halvdelen af budgettet.

Det er således den ældste, vigtigste, største og dyreste EU-politik, NOTAT skriver om i dette nummer.

Lige så sejlivet den fælles landbrugspolitik har været, lige så talrige har diskussionerne om den været. I 1950'erne og 1960'erne diskuterede man mangelen på fødevarer; i 1970'erne diskuterede man nedlæggelsen af mindre landbrug; i 1980'erne frugt-, grønt-, korn- og smørbjerge, vin- og olivenoliesøer fra overskudsproduktionen; i 1990'erne kom historierne om ødelæggende effekter i u-landene for alvor på dagsordenen og er det fortsat (side 26-29).

I det nye årtusinde har diskussionen om støttens fremtid været vigtig i forbindelse med udvidelsen med nye landbrugstunge øst- og centraleuropæiske lande. Ved det seneste valg til EU-Parlamentet i juni 2004, kappedes næsten ethvert dansk politisk parti om at love landbrugsstøtten fjernet. Det er i Danmark næsten et fast tilbagevendende ritual – og et lige så fast tilbagevendende faktum at støtten består.

Nu er ringen sluttet, nu diskuterer vi igen mangel på fødevarer i verden og deraf følgende stigende priser. Så hvis ikke før, bør chancen for at nedbringe støtten være til stede når landmændene får mere i pris for varerne, siger Unionens danske landbrugskommissær til NOTAT (side 4-7).

Og hvad vej skal landbruget så fremover? Det har vi spurgt to fremtrædende EU-debatører om, og fået to vidt forskellige svar (side 8-11).

Ekspertter fortæller at Danmark nok ville være bedre stedt, hvis støtten blev helt fjernet (side 20-21). Imens er den helt store nyhed inden for de senere år at det nu er blevet muligt at se hvem der faktisk får støtten. Takket være et sejt arbejde er det lykkedes at løfte lidt på det låg, som i næsten 50 år har ligget solidt over oplysningerne om støttemodtagerne (side 15). Og det er ikke munter læsning at multi-millionærer har sugerøret dybt i skatteydernes kasse (side 16-19), såvel som Frankrig (og Danmark) har haft det igennem EU's historie. Til gengæld kan du i NOTAT møde nogle franske småbønder som sender helt andre ønsker og signaler end dem vi normalt hører fra storlandbrug og regering i Frankrig.

Erling Böttcher
redaktør

Landbrugspolitikens fem mål

"Den fælles landbrugspolitik har til formål:

- a) at forøge landbrugets produktivitet ved fremme af den tekniske udvikling, ved rationalisering af landbrugsproduktionen og ved den bedst mulige anvendelse af produktionsfaktorerne, især arbejdskraften
- b) herigennem at sikre landbrugsbefolkningen en rimelig levestandard, især ved en forhøjelse af de individuelle indkomster for de i landbruget beskæftigede personer
- c) at stabilisere markederne
- d) at sikre forsyningerne
- e) at sikre forbrugerne rimelige priser på landbrugsvarer."

EU-traktaten, EF-delen, artikel 33.1

SUNDHEDSTJEK. Hvis man tror at man kan afvikle støtten over en kort årrække, så har man totalt fejlvurderet de politiske kræfter i langt de fleste medlemslande.

Det siger Mariann Fischer Boel, landbrugskommissær, og tidligere landbrugsminister. Hun er ikke uenig med den danske regering som i sit regeringsgrundlag kræver en afvikling af EU's landbrugsstøtte, men hun advarer mod det hun kalder en dansk tilgang.

»Balancen er delikat. Du kan sagtens skabe total modstand hvis du går ud med en brandtale. Det har jeg ikke ønsket. Men jeg tror at retningen er klar,« siger hun.

Basisstøtte i fremtiden

Mariann Fischer Boel vil ikke sætte noget tal på om landbrugsudgifterne kan finde et naturligt leje i EU's budget på for ek-

”Er det ikke dejligt at priserne stiger?”

Når maden bliver dyrere, må det blive lettere at skære ned på den direkte støtte til landmændene. »Ellers hører alting op,« siger EU's danske landbrugskommissær Mariann Fischer Boel i et interview om dyrere mad, støtte til bønderne, og landbrugsmafiaen i EU-Parlamentet.

sempel 10 eller 20 procent. Det kan ikke gøres op på den måde, mener hun.

»Hvis man skal lave en beregning, så må man gå ind og kigge på hvilke udgifter vi har til landbrugsproduktion, som andre ikke har. Dyrevelfærd er en by i Rusland i mange af de lande vi handler med. Det samme gælder i en vis udstrækning miljøudgifter, og så vil der som noget nyt være diskussionen om hvordan landbruget bidrager til at reducere CO2-udslippet og klimaforandringer. Hvis man kunne – og jeg siger ikke at man kan – men hvis man kunne regne sig frem til et beløb, så kunne man sige at det var et basisbeløb som landbruget skulle have. Resten skulle man gøre sig fortjent til, i form af byggeklodser som kunne ligge i søjle II (udvikling af landdistrikter til forskel fra søjle I som omfatter den direkte støtte til landmændene, red.).«

Kun i søjle II?

»Ja, men det vil medlemslandenes finansministre nok ikke synes om. Den er jo medfinansieret af de nationale budgetter.«

Uforandret mål

EU-traktatens artikel 33 om målene for landbrugspolitikken har stået uforandret siden starten af 1960'erne. Er det ikke lidt underligt at EU stadig skal sikre bøndernes levestandard og holde priserne oppe?

»Det er nemmere at lave reformer uden at røre den artikel. Den vil vække stærke følelser i medlemslandene. Og det er jo lykkedes at reformere landbrugspolitikken over de senere år mere end vi havde drømt om.«

Men så længe den er der, vil der altid være nogen som kan henvise til at vi skal have forsyningsikkerhed, og vi skal sikre...

»Ja, men jeg tror det er sværere at få

den væk i dag end for to år siden, eller bare for et år siden. For første gang i mange, mange år, for første gang i puha... jeg tror siden engang i slutningen af 1950'erne, så kommer diskussionen om vi har mad nok! Der er jo nogle lande nu som begynder at tale om forsyningsikkerhed igen, ikke?«

Mere på køkken end på mad

Samtidig er priserne begyndt at gå kraftigt op?

»Ja! Er det ikke dejligt! Ved du hvad, nu er de faldet i 20 år. I Danmark bruger en familie 10 procent af deres indkomst på mad, de bruger sgu meget mere på deres køkken! Så jeg er rigtig glad for at priserne stiger. Det havde været rarere hvis det var gået sådan lidt mere langsomt. Og det er kun lykkedes for landbruget at holde skindet på næsen i alle år fordi de

har kunnet effektivisere, og det har også haft nogle struktur-mæssige konsekvenser. Så jeg er ikke utilfreds.»

Madbrændsler en trædesten

Skal EU stimulere efterspørgslen på biobrændstof?

»Jeg var i Hedensted forleden og åbnede et anlæg hvor man laver diesel på basis af afsmeltet fedt fra slagterierne. Det er jo der vi skal ind, vi skal lave vores diesel og etanol på affaldsprodukter. Jeg har set et projekt på DTU hvor man laver på basis af halm og græs og affald fra skoven, altså flis. For mig er fremtiden ikke bioetanol eller biogas produceret af fødevarer, men produceret af affaldsstoffer. Den første generation (baseret på fødevarer, red.) er så den trædesten vi må bruge.«

Diskussionen om biobrændstof opstod jo inden de store prisstigninger?

»Ja, men jeg vil godt mane den opfattelse i jorden at det er biobrændsler der er skyld i prisstigningerne. Den væsentligste grund er klimaet, total misvækst i Australien i to år og et utroligt dårligt resultat i Rusland og Ukraine. Dernæst er der en stigende efterspørgsel fra Kina og Indien. De er så mange mennesker at deres vækst i middelindkomsten booster. Og i Europa havde vi også dårligt vejr.«

Ingen støtte til biobrændstof

»Jeg vil ikke afvise at der har været en vis afsmittende virkning fra USA hvor de bruger 20-25 procent af deres majsproduktion på etanol. Men det er ikke den mest tungtvejende grund til prisstigningerne. Når vi snakker om effekten på udviklingslandene så er det jo sådan at 85 procent af befolkningen bor i landdistrikterne og lever af landbruget. De vil så formodentlig have et positivt spin-off fra de stigende priser. Jeg underkender ikke at Mexico City og andre storbyer har et problem, men stadigvæk bor den væsentlige del af befolkningen i landdistrikterne.«

Men skal landbrugsorganisationerne i Europa stadig have incitamenter til at producere biobrændsler?

»Da vi kunne se at priserne steg på fødevarer da reagerede vi med rettidig omhu kan man sige. Vi afskaffede braklægnings, vi afskaffede importtold på korn, og det får da også en effekt. I år forventer vi en stigning i produktionen på mellem 12 og 15 millioner tons. Biobrændsler er ikke en tryllestav, men heller ikke det frygtelige. Vi skal have en balanceret tilgang, og det skal selvfølgelig produceres bæredygtigt.

Men skal der være støtte til biobrændstof-afgrøder?

»Nej, jeg vil hellere se markedsmekanismer. Så de der 45 euro i støtte pr. hektar

vil jeg i hvert fald foreslå forsvinder. Og det tror jeg der vil være bred opbakning til.«

Mere GMO

Landbrugskommissæren forudser et større fokus på om der er fødevarer nok. Men af flere grunde er hun optimistisk.

»Alle økonomiske skoler siger at når priserne stiger, så vil der være en større produktion. Nogle af de nye medlemslande har haft uopdyrket land som kan blive attraktivt at opdyrke. Der ligger også et kæmpepotentiale i Rusland.«

Ligeledes ser hun muligheder i GMO-afgrøder:

»Nogen kan ikke lide det, men vi bliver nødt til at forholde os til produktion med GMO-afgrøder, blandt andet nye majs-sorter. Med sukkerrør og soja kan vi jo se at man opnår et højere udbytte med GMO.«

»Ellers hører alting op«

Den nye fødevarer-situation kan vel bruges på to måder: Enten at der virkelig er grund til en reform, eller det modsatte: Hov, nu sker der så mange ting at vi endelig ikke må lave om på spillereglerne?

»Der er også WTO-forhandlingerne. Får vi en international handelsaftale, så betyder det markedsåbninger med fri bevægelighed af fødevarer over hele verden. Det europæiske landbrug vil blive udsat for stigende konkurrence. Nogle lande vil regne på hvad en WTO-aftale vil koste, og så er de måske ikke så interesserede i at jeg tager den direkte støtte til landmændene.«

Men styrker eller svækker det her reformviljen?

»De stigende priser vil alt andet lige gøre det lettere at acceptere at den direkte støtte til landmanden skæres ned, ellers så hører alting op!

Ikke mere landbrugsmafia

Hvis – eller når – Lissabon-traktaten træder i kraft, så får Parlamentet medbestemmelse på landbrugslovgivningen. Vil det ikke være smartere at få lavet de her reformer inden Parlamentet får for meget at skulle have sagt?

»Grundlæggende kan jeg ikke forestille mig at holde Europa-Parlamentet udenfor indflydelse på et område der dækker 40 procent af EU's budget. For mig er det meget naturligt at man også får medbestemmelse på landbrugspolitikken. Men jeg tror ikke at den meget landbrugsdominerede holdning vil kunne fortsætte. Det bliver også interessant for budgetfolk, og for miljøfolk at sidde i landbrugsudvalget. Det vil ikke blive domineret af en mafia af landbrugsfolk. Du vil få en mere blandet landhandel end du ser i dag.« ♦

Støttepolitikken indlagt til helbreds kontrol

Helbreds kontrollen, eller sundhedstjekket, af EU's landbrugs politik er en opfølgning på tre ændringer som blev besluttet i 2003:

- **Afkobling:** Det meste af EU's landbrugsstøtte blev lavet om til såkaldte enkeltbidrag. Det vil sige at pengene bliver betalt efter størrelsen på den enkelte bedrift, og på baggrund af tidligere bidrag, men ikke efter hvor meget landmanden rent faktisk har produceret. Støtten afkobles fra produktionen.
- **Krydsoverensstemmelse:** EU's landmænd får støtte på betingelse af at de opfylder forskellige krav til miljøhensyn, dyrevelfærd, fødevarer sikkerhed m.v.
- **Modulation:** Dele af støtten skal bruges til udvikling af landdistrikterne. Her skal medlemslandene betale et lige så stort beløb som de modtager fra den centrale EU-kasse.

I år eller slet ikke

Går det så godt nok?

Det er i al enkelthed spørgsmålet bag det sundhedstjek som Kommissionen introducerede i november sidste år.

Med tjekket følger en række forslag til ændringer, og de skal besluttet i år. For hvis processen trækker ud, så giver sundhedstjekket ingen mening.

»Hvis vi ikke kan gøre det i år, så bliver det ikke næste år, for da har vi parlamentsvalg. Så bliver det i 2010 og så kommer du ret tæt på 2013 (det sidste år i EU's gældende langtidsbudget). Og så er det ikke så interessant,« siger landbrugskommissær Mariann Fischer Boel.

Forslagene

Sundhedstjekket indeholder forslag i forlængelse af ændringerne i 2003, men også en del nyt, blandt andet på baggrund af de stigende priser:

- Slut med kravet om at ti procent af landbrugets areal skal lægges brak hvert år.
- Afkobling af støtte til flere specifikke produkter (blandt andet durumhvede, humle, olivenolie, nødder).
- Afvikling af kvoterne for mælk – i 2015 – men medlemslandene vil kunne bruge 10 procent af den direkte støtte som de vil, f.eks. til at støtte mælkeproduktion.
- Slut med den særlige støtte til energiafgrøder (45 euro/hektar).
- Fortsat overførsel af penge til udvikling af landdistrikter, fra 5 til 13 procent af den direkte støtte.
- Loft på støtten til de største modtagere (se artikel side 18).

Kritik

Forslaget om at flytte penge fra den direkte støtte til udvikling af landdistrikterne, og forslaget om at begrænse de største udbetalinger er blevet mødt med kraftig kritik fra EU-Parlamentet, og fra et flertal af medlemslandene, senest på et møde med EU's landbrugsministre i midten af marts 2008.

Næste trin i processen kommer den 20. maj når Kommissionen præsenterer sine konkrete forslag. De kan så vedtages i efteråret 2008 under det franske formandskab – hvis man kan blive enige.

»Vi får da en løsning. Jeg får det ikke altid som jeg vil have det, men vi bevæger os,« siger Mariann Fischer Boel.

Markedsøkonomi skal sikre

Landbrugspolitikken er på rette spor. Men Danmark stiller urealistiske krav og sætter sig uden for indflydelse, mener Niels Busk, medlem af EU-Parlamentet for Venstre.

LIBERALT LANDBRUG. »Da jeg blev valgt til EU-Parlamentet i 1999, var landbrugsstøttens andel af EU-budgettet på 47 procent, og når vi passerer 2013, vil støtten kun være 32-33 procent. En tredjedel er skåret væk, eller omlagt, det synes jeg er ret godt skuldret.«

Sådan siger Niels Busk (V) som er det eneste danske medlem af Europa-Parlamentets landbrugsudvalg. Han kender uenighederne ikke bare mellem de politiske grupper, men også mellem de enkelte lande, og i landbrugsudvalget har han været med til at indgå mange kompromisser. Han mener at danske politikere ofte taler forbi de europæiske realiteter.

»I Danmark taler man mest om at støtten skal fjernes i 2008, men det er Danmark det eneste land, der siger. Hvis man fjernede støtten nu, så ville Frankrig, Holland og Tyskland bare lave deres egne støtteforanstaltninger, især fordi de også er store bidragsydere. De vil hellere bruge pengene til deres egen industri, men det er livsfarligt at konkurrere med hinanden.«

Økologi ikke mere skånsom

»Der skal stadig være en fælles kurv med støttekroner til at bekæmpe sygdomme og klimaproblemer. Men vi skal fortsætte med at bringe landbrugsstøtten ned og gøre erhvervet mere markedsøkonomisk. Vi skal overleve i kraft af høj fødevarer-kvalitet og høje standarder,« siger Niels Busk.

Og økologiske fødevarer?

»Jeg har stor sympati for økologisk landbrug, men jeg kan ikke forestille mig et europæisk landbrug som er helt økologisk. Det er et tilbud som forbrugerne har, og det er super. Det er helt i tidsånden at der er et varieret vareudbud.«

Man kunne fremme økologien med forskellige tilskud?

»Jeg er liberalist, efterspørgslen skal dirigere udbuddet. Vi skal ikke ved hjælp af tilskud dirigere befolkningen rundt som dresserede hunde efter bestemte varer. Hvis efterspørgslen var 100 procent på økologi, og ingen gad købe konventionelle varer, så ville der ske en fuld omlægning. Det ville indebære at produktionen ville falde, og priserne stige.«

Hvis de konventionelle landmænd betalte for deres skader på miljøet, ville vi få reelle priser og gøre økologiske produkter prismæssigt fordelagtige. I dag betaler samfundet regningen for landbrugets forurening.

»Det er et postulat at landbruget sviner. Den konventionelle landbrugsproduktion foregår efter gældende regler, og den økologiske produktion er ikke mere skånsom over for naturen. Jeg håber at der er styr på tingene, det er jo ikke tilfældigt hvor meget kvælstof, der må bruges. Det bygger på kolde fakta og beregninger på hvad jorden kan tåle. Jeg er nødt til at tro på den lovgivning der er vedtaget med et flertal.«

Ikke loft over støtten

Kritikere af landbrugsstøtten har hæftet sig ved at det er de største jordejere som får den største del af EU's landbrugsstøtte. Det er samtidig dem som producerer med de største overskud. EU-Kommissionen spillede på et tidspunkt ud med et forslag om at sætte et loft over støtten, men det afviser Niels Busk. I stedet taler han for Europa-Parlamentets beskedne forslag om en graderet beskæring. De der får over 300.000 euro skal skæres med fire procent. Hvis støtten er mindre, skal den beskæres med en lavere procent.

»Der er ikke grundlag for et decideret loft, uanset historier om landbrugsstøtte til det britiske kongehus eller lignende. Strukturen i landbrugserhvervet har jo udviklet sig i retning af større enheder, for at kunne producere til fornuftige priser. Der

kvaliteten

vil bare ske det at de største jordejere skærer ejendommen op i små bedrifter for at omgå reglerne,« siger han.

Men er det rimeligt at de store godsejere løber med hovedparten af støtten?

»Det er jo også de store bedrifter der producerer mest. Det kunne også tænkes at deres gæld er ganske stor. De har etableret sig og investeret med store tal på passivside. Det er ikke husmanden der skylder flest penge væk.«

Uden for indflydelse

Dyrevelfærd og ikke mindst dyretransporter har flere gange givet anledning til kraftig kritik af de gældende regler i EU. Et radikalt løsningsforslag er at genindføre veterinarære grænser, så levende dyr kommer i karantæne hvis de skal passere en grænse. Forslaget kommer blandt andet

»Det er et postulat at landbruget sviner. Den konventionelle landbrugsproduktion foregår efter gældende regler, og den økologiske produktion er ikke mere skånsom over for naturen,« mener Niels Busk.

fra JuniBevægelsens Bent Hindrup Andersen. Han mener det vil garantere dyrevelfærd og mindre risiko for smittespredning.

Niels Busk er helt uenig:

»Det ville jeg aldrig stemme for. Det indre marked er et gode for forbrugerne. Men jeg erkender at vi har nogle problemer ved transport af dyr,« siger han.

Efter hans mening er 24 timers transport alt for meget, men Danmark har sat sig uden for indflydelse ved at låse sig fast i troen på at det ideelle er maksimalt otte timers transport, siger han.

»I min verden er det sådan at hvis du er kompromisløs, så får du nul indflydelse.«

Hvor meget er så ikke for meget?

»Jeg kan ikke sige om det er 8 eller 14. Det afgørende er ikke endtydigt antallet af transporttimer, det viser mange forsøg. Dyrevelfærden afhænger af overlæs, ventilation, strøelse, foder med videre. Ska-

derne kommer ved læsning, og når dyrene ikke er egnet til transport.«

Brodne kar

»Der vil altid være brodne kar, chauffører som er nogle skiderikker, dem kan vi ikke lovgive os fra. De er uden for pædagogisk rækkevidde. Autorisationen til at køre med dyr skal tages fra dem, det er jeg helt kold overfor.

Burde vi simpelthen ikke stoppe med at køre levende dyr rundt i Europa?

»90 procent kører til nærmeste slagteri. Men de sidste søger jo der hen hvor man kan slagte billigere, hovedparten i supermoderne køretøjer. Vi skal ikke genindføre grænsekontrol og lukke det indre marked, heller ikke af hensyn til smitterisikoen. Der er dyrlægekontrol både ved afsendelse og modtagelse, og smutter det for os, så har vi et beredskab,« lyder det fortrøstningsfuldt fra Niels Busk. ♦

Landbruget skal respektere

Bent Hindrup Andersen håber på en total omstilling af landbruget. Alle husdyr skal på friland. Skovlandbrug skal fremmes. EU's indre marked for transport af levende dyr skal stoppes.

ØKOLOGISK OMSTILLING. Hvad skal der produceres, hvordan skal det foregå, og i hvilket omfang?

Giv et svar på disse tre spørgsmål – så har du redskaberne til at regulere landbrugets udvikling. Og det er der mange gode grunde til, hvis det står til Bent Hindrup Andersen. Den nuværende kurs er til skade for folkesundheden, dyrevelfærden, den tredje verden og klimaindsatsen, mener han og foreslår derfor en total omstilling til økologisk produktion, en markant reduktion af antallet af husdyr og en satsning på nye landbrugsmaskiner der kører på vedvarende energi.

Bent Hindrup Andersen arbejder til daglig som forsker på Institut for Jordbrugsteknik på Århus Institut og er kandidat for JuniBevægelsen til EU-Parlamentet.

Genindføre veterinære grænser

Spørger man Bent Hindrup Andersen, hvad han ville gøre hvis han var landbrugskommissær i EU og kunne bestemme over landbrugspolitikken, er de veterinære grænser det første han nævner. Dem vil han have genindført.

De veterinære grænser blev fjernet med gennemførelsen af det indre marked i starten af 1990'erne. Nu skulle man frit kunne producere og flytte dyrene rundt i hele EU. Det vil sige at en gris kan fødes i det nordlige Finland, fedes op i Portugal, og slagtes i Polen – hvis det økonomisk kan betale sig. Veterinære grænser blev

defineret som en teknisk handelshindring. Konsekvensen har ifølge Bent Hindrup været at den veterinære standard er blevet sænket og at sygdomme blandt husdyr har spredt sig i Europa. Konkret nævner han den multiresistente DT 104-salmoneilla som ikke fandtes i Danmark før den veterinære zone blev afskaffet. I yderste konsekvens risikerer vi også at sygdomme spreder sig til mennesker, advarer han, med henvisning til Creutzfeldt-Jakob sygdom.

I forhold til EU-reglerne er Bent Hindrup fortalende for princippet om at de enkelte lande kan gå foran med krav der ligger over minimumsreglerne og således være foregangsland.

»De enkelte lande skal have mulighed for at hæve kravene til den veterinære

standard. På den måde kan man befri område efter område for husdyrsygdomme,« fremhæver han.

For mange prutter

Et andet dramatisk indgreb fra landbrugskommissær Bent Hindrup handler om at skære husdyrholdet ned til en tredjedel.

Det vil han især gøre for at bremse den globale opvarmning. På globalt plan står landbruget ifølge en ny Greenpeace-rapport for næsten 1/3 af det samlede globale udslip. Det skyldes ikke mindst de enorme mængder metangas som udledes når grisene og køerne prutter og bøvser.

»Derfor skal der være en grænse på en halv dyreenhed pr. hektar. Med en halv dyreenhed pr. hektar vil man opnå harmoni i jordbruget på den enkelte bedrift.

Økologisk produktion skal kombineres med ny miljøvenlig teknologi, siger Bent Hindrup Andersen som har udviklet fodermyren – en robot som programmeres til at køre med foder til grisene to gange dagligt.

naturen

Den enkelte bedrift vil kunne producere den mængde foder som husdyrene æder,« siger Bent Hindrup.

I øjeblikket må økologer have 1 dyreenhed pr. hektar, og for konventionelle bedrifter er grænsen 1,4 eller 2,4 dyreenhed for hhv. grise og køer.

»Foder skal produceres i nærområdet: Det er realistisk, og det er i harmoni med naturen,« siger Bent Hindrup, vel vidende at det i dag er de færreste økologer som i dag producerer deres eget foder.

Hvis man stopper importen af foder fra USA og Sydamerika vil man ikke alene spare transportomkostningerne. Det vil også være en håndsrækning til den tredje verden som får mulighed for at udvikle et mere harmonisk landbrug til hjemmemarkedet i stedet for at producere dyrefoder til den rige verden.

Ny livsstil

Men hvad med de dejlige svinekoteletter og saftige bøffer? Dem må vi nok skære ned på, men det er også kun en fordel, siger Bent Hindrup Andersen.

For ham hænger omlægningen af landbruget nemlig snævert sammen med en omlægning af livsstil og ikke mindst madvaner.

»Vi ligger i top på verdensplan, når det gælder prostatakræft, brystkræft, hjertekarsygdomme og andre livsstilssygdomme. Det skyldes i vid udstrækning fejlnæring, i form af alt for mange animalske produkter. Også af den grund er der god

»Hvis det konventionelle landbrug skulle betale for deres forurening af naturen, ville det ikke længere kunne betale sig. Økologiske produkter ville blive revet ned fra hylderne,« siger Bent Hindrup Andersen, her under en session i EU-Parlamentet hvor han var medlem for JuniBevægelsen 2003-2004.

mening i at skære ned på antallet af husdyr,« siger Bent Hindrup Andersen.

I det hele taget skal vi indstille os på et mere sæsonbestemt forbrug, også af grøntsager. Hvis vi tager hvad sæsonen byder på, og sammenligner med forbrug uden for sæsonen, så går der syv liter olie ekstra pr. kg. grøntsag.

Med færre husdyr bliver der også plads til at alle husdyr kan komme ud af staldene og gå på græs. Det skal være et mindstekrav for alle husdyr i hele Europa.

Reelle priser

Bent Hindrup Andersen er ikke tilhænger af særlige støtteordninger til de økologiske landmænd. Hans vigtigste håndtag er at pålægge det konventionelle landbrug afgifter, så man får det han kalder reelle priser.

»I dag er økologiske produkter lidt dyrere end de konventionelle. Du har betalt for lidt bedre sundhed, lidt bedre klima, lidt mere dyrevelfærd, og så videre. Men med de konventionelle produkter betaler du for deres forurening og miljøskadelige virkninger over skattebilletten. Hvis du havde en reel pris der afspejler de ekstra omkostninger, så ville de økologiske produkter blive revet ned fra hylderne fordi de er billigere.«

Hans forslag er derfor at indføre (ekstra) afgifter på tab af kvælstof, afgift på tab af kulstof, afgifter på pesticider, afgifter på gensplejsning, på diesel og vand og andre ikke-vedvarende ressourcer.

»I praksis er det et forbud mod konventionelt landbrug, fordi det simpelthen ikke kan betale sig længere.« ♦

LANDBRUGET – EU's smertensbarn

Fire lande får over halvdelen

Fire lande i EU deles om over halvdelen af EU's landbrugsstøtte. Alene Frankrig får over 20 procent, herefter følger Spanien, Tyskland og Italien. Historisk har det da også især været Frankrig som har været modstander af at begrænse støtten.

Danmarks andel af landbrugsstøtten er 2,3 procent.

De nye medlemslande i Østeuropa får kun en meget lille andel af støtten selv om landbrugserhvervet spiller en stor rolle. Da de blev optaget som medlemmer, blev de tvunget til at acceptere en overgangsordning frem til 2013. I starten er støtten kun på 25 procent.

Se oversigt over landbrugsstøttens fordeling på side 30.

Støtten til landbruget er gjort synlig

Det står nu også klart at den største støtte går til de store landmænd.

NYORDNINGEN. Ændringen af EU's landbrugsstøtte i 1992 var en revolution. Når de færreste lagde mærke til den, skyldtes det nok at EU's udgift til støtten i store træk blev ved med at være den samme. Men for landmændene havde den stor betydning.

I stedet for at få støtte gennem høje priser fik de nu en direkte støtte der blev givet i forhold til hvor meget jord de rådede over. Til gengæld skulle de fra nu af sælge på markedets vilkår.

Hensigten med reformen var at få pro-

duktionen til at gå ned, og det er også lykkedes. Overskudslagrene er blevet kraftigt indskrænket, og der sælges ikke nær så meget på verdensmarkedet som før.

Samtidig er priserne faldet – i hvert fald i forhold til hvad de var før ændringen. Det har EU's forbrugere glæde af.

Skal støtten skæres ned?

Landmændene er mindre begejstrede, især dem der har megen jord.

Støtten efter areal afslører skånselsløst hvor stor støtte landmændene får. Den vi-

ser også at landmænd med megen jord får meget mere støtte end små landbrug.

Der tales da også mere og mere om at EU's støtte skal begrænses så der lægges loft over hvor meget de store landmænd må få.

Sundhedstjek

I 2008 skal der besluttes et »sundhedstjek« af landbrugspolitikken. Men der bliver efter alt at dømmes kun tale om justeringer. Udgifterne til landbrugsstøtten er lagt fast i langtidsbudgettet frem til 2013. ♦

Frankrig ønskede at tjene på sit landbrug

Derfor fik EU en ordning der byggede på alt for høje priser. Det førte til høje udgifter og store overskudslagre.

EU'S LANDBRUG. Da EU blev grundlagt i 1958, var det som en toldunion der skulle omfatte både industri og landbrug. Og landbruget blev taget med efter krav fra Frankrig.

Man vidste på forhånd at den stærke vesttyske industri ville få store muligheder i et frit marked for industrivarer. Frankrig ønskede derfor at få en tilsvarende fordel for sit landbrug der var langt den største producent af landbrugsvarer i EU.

Ordningen skulle ikke alene gå ud på at de franske landbrugsvarer frit kunne sælges i de andre lande. Landbruget skulle også have garanteret priser der lå langt over priserne på verdensmarkedet.

Franskmændene fik deres vilje. Og man indførte en prisgaranti for især korn, sukker, mejeriprodukter og oksekød. Det kom til at give EU store problemer.

Den øgede produktion

Da EU's fællesmarked blev oprettet, havde EU endnu en betydelig indførsel af landbrugsvarer udefra. Men det ændrede sig på grund af de høje priser.

Takket være et øget forbrug af kunstgødning blev produktionen af korn og sukker sat stærkt i vejret. Og også produktionen af mælkeprodukter og kød steg.

Men husdyrene blev i stadig mindre omfang fodret med korn. Netop fordi det var så dyrt, gik man over til at indføre store mængder af det proteinfattige tapioka fra Sydøstasien og at blande det med proteinrigt soja fra Latinamerika og USA.

Fidusen var at disse produkter var fritaget for told og derfor var langt billigere end korn som var belagt med høje toldsatser.

De store lagre

Den øgede produktion førte hurtigt til at

EU fik et stort overskud af først korn og siden mælkeprodukter og kød. Det hjalp ikke ret meget at England blev medlem i 1973 og derfor måtte skære ned på sin store indførsel af landbrugsprodukter fra lande som Canada, Australien og New Zealand.

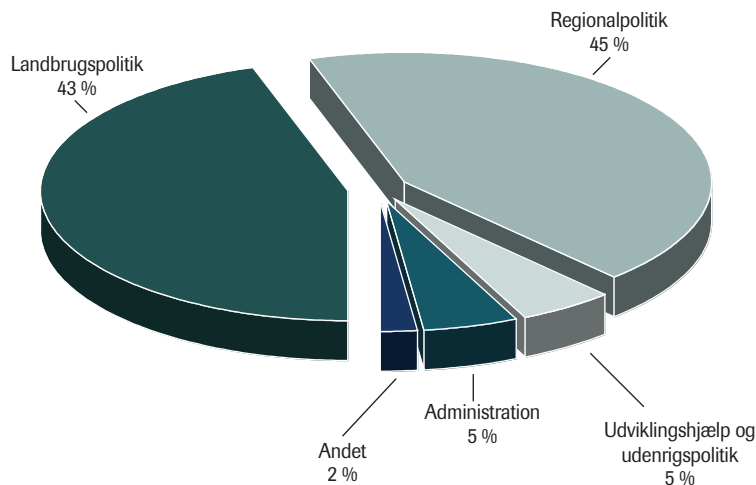
Til sidst blev lagrene så overfyldte at man begyndte at sælge overskuddet af fødevarer på verdensmarkedet til så lave

priser at det var til stor skade for de u-lande der producerede de samme varer.

I internationale forsamlinger blev det stærkt kritiseret at EU på samme tid påførte u-landenes bønder en ulige konkurrence og forbød dem at sælge deres varer i EU.

Samtidig var omkostningerne ved denne politik så høj at det sprængte rammerne for EU's budget. Det var baggrunden for den store reform i 1992. ♦

EU's budget 2008 – i alt 129 mia. euro

Myten om selvforsyning

Det er en udbredt opfattelse at EU er selvforsynende med fødevarer. Men det er en myte. EU's store produktion af forarbejdede fødevarer bygger nemlig på en enorm indførsel af foderstoffer fra lande uden for EU.

Det er nødvendigt fordi husdyrene skal have så store mængder foder. For at fremstille et kilo oksekød eller en liter mælk skal der bruges cirka 10 kg. foderstoffer.

Regnskabet er lidt bedre for fjerkræ, æg og svinekød. Her skal der kun omkring 5 kg. foder til at producere et kilo kød.

Men foderbehovet til alle husdyrene er under alle omstændigheder så stort at EU's landmænd ikke kan klare det med egne afgrøder. ♦

Mere eksport end import

EU har været netto-eksportør af landbrugsprodukter siden 2005. Det skyldes især en voksende eksport af færdige produkter. 3/4 af landbrugsudgifterne er støtte, resten går til udvikling af landdistrikterne.

Vigtigste import

Sojamel
Sojabønner
Kaffe
Bananer
Vin
Kakao

Vigtigste eksport

Vin og spiritus
Forarbejdede fødevarer
Aromastoffer
Øl
Svinekød
Ost

*Joachim kommer på nettet:
Om et år skal de danske myndigheder
offentliggøre navne og beløb
på modtagere af landbrugsstøtten.*

Prinser, grever og landmænd på nettet

Næste år bliver der (næsten) fuld offentlighed om alle som modtager landbrugsstøtte fra EU. Godt, men ikke godt nok, siger åbenhedsaktivist.

GENNEMSIGTIGHED. Næste år kommer prins Joachim, greve Christian Moltke, gårdejer Jens Hansen og andre danske modtagere af EU's landbrugsstøtte på internettet.

De fleste af dem er der i og for sig allerede. På adressen www.farmsubsidy.org har journalister oprettet en database med de oplysninger som i dag er mere eller mindre tilgængelige.

Men fra den 30. april 2009 er det myndighederne som skal offentliggøre navne og beløbsstørrelser for alle modtagere. Det hele skal gøres tilgængeligt på en officiel dansk webside.

Samme krav bliver stillet til myndighederne i samtlige 27 medlemslande.

Man behøver ikke at få sit navn frem i lyset. Men så kommer der heller ingen støttepenge fra Bruxelles.

»Ikke vores tal«

Bag beslutningen ligger et politisk krav om åbenhed og et lobbyarbejde fra blandt andre netværket Farmsubsidy.org som har brugt gældende love om aktindsigt til at løfte på sløret.

Jack Thurston, initiativtager og samordner i netværket, er glad for de nye regler fra næste år, men han er ikke tilfreds:

»27 forskellige websider lyder ikke

særlig brugervenligt. Og hvordan skal man kunne få et overblik over hvad internationale selskaber og store jordejere får i støtte i forskellige lande?«

Det er en kritik som Mariann Fischer Boel har en vis forståelse for.

»Det har været en lang og lidt stenet vej. Nu er vi i hvert fald blevet enige om at alle medlemslandene have deres eget site. Nogle har spurgt hvorfor Kommissionen ikke selv gør det, og det kunne vi sådan set også godt. Men det er jo ikke vores tal.

Og derfor vil vi være meget betænkelige ved at påtage os ansvaret for oplysningerne. Det var sådan set begrundelsen,« siger hun.

Rest af kohalepræmier

Jack Thurston er også kritisk over for at de nye regler kun stiller krav om navn, adresse og samlet beløb. Der vil ikke blive gjort rede for hvilken slags støtte der er tale om.

Mariann Fischer Boel har tidligere selv talt for mere detaljerede oplysninger.

FOTO: SCANPIX/CLAUS FISKER

»At fortælle publikum hvem som får hvad, er kun den halve side af sagen. Den anden halvdel er at fortælle hvad pengene er gået til,« sagde hun i juli 2006.

Sådan bliver det altså ikke. I dag siger Mariann Fischer Boel at detaljeringsgraden ikke er så vigtig:

»Jeg arbejder jo hen imod en støtte-model med en regional flat-rate (enhedstakst baseret på størrelse – red). Og så er det sådan set ligegyldigt om støtten indeholder en gammel rest af en kohalepræmie eller hvad det måtte være.«

Fortsat behov

En tredje anke mod beslutningen er tidspunktet: I april næste år skal sundhedstjekket af landbrugspolitikken være overstået, og forberedelsen af EU's langtidsbudget 2013-2020 vil være godt i gang.

»Landbrugspolitikken vil – for så vidt angår fordeling af landbrugsstøtten – i vid udstrækning forblive hemmelig indtil et pænt stykke ind i det næste år. Det vil passe helt fint for alle som gerne vil forlænge støtten efter 2013. Gennemsigtighed vil forstyrre deres dagsorden,« kommenterer Jack Thurston, som ser et fortsat behov for at afdække hvordan EU's støtte-penge bliver brugt og fordelt.

På den anden side lader det til at åbenheden er kommet for at blive.

»Vi har ikke noget at skjule. Det er en vedtaget beslutning, og ikke noget som vi vil protestere imod. Der har været eksempler på snageri i kendte støttemodtagere, men det er hurtigt overstået. Det er ikke en interesse som bliver ved,« siger Pekka Pesonen, generalsekretær for COPA-COGECA, som repræsenterer 60 landbrugsorganisationer og 35 andelsselskaber.

Interessant i otte dage

Mariann Fischer Boel har selv været i mediernes søgelys som modtager af 77 000 euro (574.000 kroner) i 2004. Hendes mand fik omtrent det samme beløb året efter. Alligevel siger landbrugskommissæren at skatteyderne har en ubetinget ret til disse oplysninger.

»Ja, det mener jeg. Selvfølgelig er der nogen der modtager landbrugsstøtte, som er mere interessant end andre. Og ved du hvad? Hjemme var det interessant i otte dage. Så tager man ligesom gassen af ballonen ved at offentliggøre tingene. Det er altid det man ikke ved, eller det man skal gætte sig til, som er mest interessant. Jeg synes det er fint at vi har fået de her regler. Jeg er glad for at det lykkes.« ♦

Det startede i Danmark

SUCCESSHISTORIE.

Det hele startede faktisk i Danmark. Journalisterne Niels Mulvad og Kjeld Hansen kæmpede en indædt kamp fra januar 2003 til maj 2004 mod de danske myndigheder for at få oplysninger om hvem der modtager landbrugsstøtte.

»Vi fik ikke noget ud af vores krav om aktindsigt, og tre gange klagede vi til ombudsmanden, uden at han tog den op. Ofte forholder myndighederne sig ikke professionelt til det man beder om. Men vi blev ved. Vi insisterede på at den fil som Fødevaredirektoratet havde sendt til skattevæsenet, var omfattet af offentlighedsloven. Og efter 16 måneder fik vi fat i filen,« fortæller Niels Mulvad.

Således opmuntret startede Niels Mulvad det europæiske netværk Farm-subsidy.org sammen med andre journalister og græsrodsorganisationer. I 2006 kårede avisen European Voice ham som årets journalist, og sammen med kollegerne Brigitte Alfter og Jack Thurston fik han samme år en amerikansk journalistpris for indsatsen for aktindsigt i landbrugsstøtten.

Selv om han har mange kritikpunkter mod EU's nye regler om åbenhed, er han meget tilfreds med at alle medlemslande snart skal offentliggøre hvem der modtager landbrugsstøtte. Det har været et mål for farmsubsidy.org siden starten.

»Jeg synes det er en succes. Jeg havde ikke regnet med at det ville gå så hurtigt,« siger Niels Mulvad.

Men arbejdet for åbenhed handler ikke kun om landbrugsstøtten, understreger han.

»Det handler også om offentlig adgang til data i mere bred forstand. Hele tankegangen om åbenhed som vi kender fra de skandinaviske lande, har vi nu fået indført i praksis i EU-systemet, og gennem netværket har vi fået spredt en tradition til mange europæiske lande om professionelt at føre sager om aktindsigt og erfaringer med at trække data ud.« ♦

Niels Mulvad

Fyrster og godsejere

De fleste af skatteydernes penge til direkte støtte til landbrug går til ekstra indkomst for milliardærer, kongelige, fyrster, baroner, grever og godsejere. Hvis blot man skar i støtten for 4,3 procent af modtagerne, ville man spare mere end 40 procent.

INDKOMSTHJÆLP. At de almindelige europæiske skatteydere betaler dyrt for den fælles landbrugsstøtte, er almindelig kendt. Mindre kendt er det at den største del af støtten, den direkte indkomststøtte, slet ikke går til den almindelige landmands overlevelse. De fleste af disse penge går i stedet til at hjælpe med ekstra indkomst til milliardærer, kongelige, fyrster, baroner, grever og godsejere.

På hjemmesiden Farmsubsidy.org kan man løbende følge med i hvilke lande, som offentliggør alle tallene om landbrugsstøtte. Indtil videre er der kun 5 ud af 25 lande som får topkarakter for at offentliggøre det hele.

Et af landene er Danmark. Her kan man nu se tallene for 2000-2006. Over disse år er der i Danmark udbetalt mere end 71 milliarder i landbrugsstøtte. Pengene er gået til i alt 118.543 modtagere. Det giver et gennemsnitligt beløb på 600.000 kroner i samlet støtte over disse seks år.

Men hvis man tror gennemsnitstal siger noget som helst i denne sammenhæng, må man tro om igen.

Danmarks rigeste mand får hjælp

Et dyk i tallene afslører en enorm ulige fordeling. Ti procent af modtagerne fik således næsten halvdelen af pengene, nemlig 47 procent. De øvrige 90 procent måtte deles om de resterende 53 procent af støtten.

To af de danske journalister som er med i samarbejdet om Farmsubsidy.org, Brigitte Alfter og Nils Mulvad, har gravet i tallene og skrevet om støtten til f.eks. Danmarks rigeste mand Mærsk McKinney-Møller og prins Joachim af Schackenborg (se artiklen »Multimillioner på kontanthjælp«).

I andre lande har historien været den samme. Østrig er et af de lande som har afvist at offentliggøre navne og tal på landbrugsstøtten, men det lykkedes alligevel sidste år en avis at få fingre i tallene og afsløre en historie om prinser og baroner med skatteyderstøtte.

Topscoren er fyrsten af Liechtenstein, Hans Adam 2, som modtog intet mindre en 12,7 millioner kroner, alene i året 2006. Fyrsten, hvis fulde navn er Johannes Adam Ferdinand Alois Josef Maria Marko d'Aviano Pius von und zu Liechtenstein, ejer banken LTG Group og anslås at have en personlig formue på over 18 milliarder.

Skandalen fuldendes af at fyrsten ikke engang er borger i EU, selv om det altså er skatteborgerne i EU der betaler støtten til ham.

Den andenstørste modtager er Baron Paul Waldbott-Bassenheim som fik 8,2 millioner i 2006.

Den britiske dronning

I England har den britiske regering hidtil modstået presset for at offentliggøre modtagerne. Det er dog kommet frem at for eksempel den engelske dronning Elizabeth hvert eneste år modtager 4,3 millioner kroner for godset Sandringham, samt 1,5 millioner for jordbesiddelserne rundt om slottet Windsor.

I England modtager dronning Elizabeth 1,5 mio. kroner for jordbesiddelserne omkring Windsor Palace.

scorer kassen

Fyrsten af Liechtenstein, Hans Adam 2, som modtog 12,7 millioner kroner, alene i året 2006, anslås at have en personlig formue på over 18 milliarder.

Efterhånden som flere og flere lande offentliggør alle deres tal, kan man vente flere lignende historier. Jack Thurston fra Farmsubsidy.org har for eksempel fundet frem til at:

- * I England går 80 procent af støtten til 28 procent af modtagerne.
- * I Frankrig går 73,7 procent af støtten til 30,8 procent af modtagerne.
- * I Italien går 70,3 procent af støtten til 10,6 procent af modtagerne.
- * I Polen går 39,6 procent af støtten til 5,6 procent af modtagerne.
- * I Spanien går 81,5 procent af støtten til 22 procent af modtagerne.
- * I Tyskland går 68,6 procent af støtten til 17,7 procent af modtagerne.

lamentet, ID-gruppen, som mener at loftet burde sættes så lavt som 40.000 eller 50.000 euro, hvilket svarer til 300.000 kroner eller 372.500 kroner.

Ifølge ID-gruppens beregninger, som ses i tabel 1, ville et loft på 300.000 danske kroner alene i Danmark betyde at man kunne spare næsten halvdelen af støtte-

pengene selv om kun de rigeste 14,4 procent af støttemodtagerne ville blive ramt af loftet.

Det samme billede gælder for hele EU – hvor man kunne spare en tredjedel af pengene med et spareforslag som kun ville ramme 1,68 procent af støttemodtagerne. ♦

Skær i "baron- og godsejerstøtten"

Med en så skæv fordeling af den direkte indkomststøtte er det oplagt at skære fra toppen, så at sige lægge et loft over hvor meget støtte den enkelte kan opnå.

Kommissionen har været fremme med et sådant forslag om at føre kniven imod »baron- og godsejerstøtten«. Selv om Kommissionen foreslog et højt loft på 2,2 millioner kroner i indkomststøtte fik forslaget en krank skæbne (se artikel side 18).

I debatten har der også været mere vidtgående forslag fremme. Mest vidtgående er den EU-kritiske gruppe i EU-Par-

Hvis man skar fra toppen

Hvad ville der ske, hvis ingen fik over 300.000 danske kroner i støtte?

	Andel af samlede antal modtagere som beskæres	Andel af støtten som vil blive sparet
Danmark	14,4 procent	48,4 procent
EU-15 *	4,3 procent	42,5 procent

Hvis ingen fik over 372.500 kroner i støtte?

EU-25 **	1,68 procent	29 procent
----------	--------------	------------

* beregningen er baseret på 2004-tal, før 12 nye lande blev medlem

** beregningen er baseret på 2005-tal og med en grænse på 50.000 euro

Beregninger foretaget af økonom Roman Izdebski, ID-gruppen, EU-Parlamentet.

Stor modstand mod at beskære

Kommissionen foreslog for fem år siden et loft over landbrugsstøtten på 2,2 millioner kroner. Det mødte indædt modstand fra medlemslandene. Nu vil Kommissionen gøre et nyt forsøg.

DØDT FORSLAG. 2,2 millioner kroner (300.000 euro) og så heller ikke en øre mere. Sådan foreslog EU-Kommissionen for fem år siden et loft for hvor meget den enkelte landmand skulle have ret til i støtte fra EU – hvert år. Men den gik ikke. Der var slet ikke opbakning fra medlemslandenes regeringer til at lave en sådan begrænsning.

Nu gør Kommissionen et nyt forsøg. Det nye forslag går ud på at støtten til de største modtagere skal trappes ned i tre trin: Støttebeløb over 300.000 euro skæres med 45 procent, mellem 200.000 og 300.000 med 25 procent, og mellem 100.000 og 200.000 med 10 procent.

Men også den nedtrækning har fået en ublid medfart.

Stordrift i øst

Flertallet af medlemslandene vånder sig, også dem som i lighed med Danmark i princippet går ind for en afvikling af støttepolitikken.

Argumenterne er at et loft over støtten vil være en straf mod dem som har gjort det godt, og at et støtteloft kun vil føre til en kunstig opdeling af de store bedrifter.

Ikke mindst i de nye medlemslande er modstanden hård fordi de gamle stats- og kollektivlandbrug er blevet bevaret selv om de har fået nye ejere.

»Men jeg er altså ligeglad med hvem der er ejer, om man er en britisk godsejer eller har været heldig at få adgang til en andel i de østtyske selskaber,« siger den

Multimillionærer på kontanthjælp

Den direkte indkomststøtte – også kaldet enkeltbetalinger – skal ifølge målsætningerne sikre en »en rimelig levestandard« for landmændene. Men det begreb dækker også nogle af Danmarks rigeste mennesker som altså får en direkte kontanthjælp fra skatteyderne – hvert eneste år. Farmsubsidy.org har gravet i tallene og blandt andet fundet dette for indkomståret 2005:

- * Danmarks allerrigste mand, Mærsk McKinney Møller, fik via sit Bramsløkke Landbrug, 300.038 kroner.
- * Nummer 5 på listen over Danmarks rigeste, Niels Due Jensen-familien som ejer Grundfos-koncernen, modtog 563.000 kroner for sine besiddelser ved Ormstrup Gods og Tange Sø.

- * Holch Povlsen-familien, kendt for Bestseller tøjkoncernen, er også i top 10 over Danmarks rigeste, men modtog mere end 1,5 million kroner for godserne Gyllingnæs og Constantinborg i Østjylland.
- * En anden fra top 10 over Danmarks rigeste, er Coloplast-koncernens familie Louis-Hansen. De ejer godset Tustrup Hovedgård på Djursland ligesom Visborg skovdistrikt ved Hadsund. I alt gav det en støtte 1,65 millioner kroner.
- * Andre modtagere er B&O-hovedaktionær Peter Skak Olufsen som fik 3,75 millioner kroner for at vedligeholde Fil Sø og hjemmet på Hjernvej.
- * Baronen af Gavnø, Otto Redtz-Thott, fik

2,85 millioner kroner, mens Peter Andersen, svigersøn til den afdøde stenrige excentriske mangemillionær Brask Thomsen fik 3,6 millioner kroner til driften af Overgaard gods.

- * En anden stor forretningsmand, Stig Husted-Andersen, har en hel samling af godser. Han fik i alt 4,47 millioner kroner for Ålholm Slot, samt 7,34 millioner og 6,97 millioner for henholdsvis Bregentved Gods og Wedellsborg-Frijsenborg som er nogle af de største danske godser.
- * Forretningsmanden Poul Martin Mikkelsen som bor i Schweiz, får 2,55 millioner for at køre Dønnerup Gods.
- * Andre kendte rigmandsnavne på støtten er tidligere Codan-direktør Peter

støtte til rigeste

»Jeg scorer ikke kassen,«
lover Mariann Fischer Boel.

danske
landbrugs-
kommissær.

Parlamentet er kommet med et mod-forslag om en meget forsigtig besparelse: Støtten skal nedtrappes med 1-4 procent og ikke med de 10-45 procent som Kommissionen har foreslået. Kommissionen kommer snart med et nyt forslag.

»Jamen jeg tror jeg har hørt alle argumenter, nu må vi finde en model og prøve den af. De midler der frigøres, vil komme til at blive i medlemslandene, det er ikke sådan at jeg scorer kassen,« siger Mariann Fischer Boel til NOTAT. ♦

Zobel som har Bækkeskov Gods; Christian Kjær (F.L. Schmidt-arving, gift med Janni Spies-Kjær) som har Store Øster Nørskov gods; tidligere Oticon-direktør Lars Kolind som har Addithus skovdistrikt.

* Den tidligere ejer af Dandy tyggegummi, Holger Bagger Sørensen, er nummer 12 på listen over Danmarks rigeste, også han får en mindre støtte til sine besiddelser på Pabølgård Plantage.

* Endelig modtog prins Joachim i 2005 1,61 millioner kroner til godset Schackenborg. ♦

Artikel bragt på Farmsubsidy.org af Brigitte Altfer og Nils Mulvad

Top-48 ville være ramt

Kommissionens tidligere forslag om et loft på højst 2,2 mio. kr. i støtte ville have ramt disse 48, som i 2006 fik udbetalt mest ud af de 59.298 danske modtagere af direkte støtte.*

1	Kjærgården, 7430 Ikast	8.066.209
2	Bregentved, 4690 Haslev	6.645.074
3	Frijsenborg & Wedellsborg, 8450 Hammel	5.982.778
4	Jonny Jakobsen, 6760 Ribe	5.439.396
5	Vallø Stifts Landbrug, 4600 Køge	5.187.116
6	Gjorslev Gods, 4660 Store Heddinge	4.321.261
7	Rosenfeldt Gods, 4760 Vordingborg	3.918.876
8	Stig Husted Andersen, Aalholm, 4880 Nysted	3.802.024
9	Eskelund, 5591 Gelsted	3.783.925
10	R. G. Reventlow-Grinling, 4990 Sakskøbing	3.725.579
11	Aksel Kirketerp, 9800 Hjørring	3.653.280
12	Overgård Gods, 8970 Havndal	3.607.053
13	Bjarke og Torben Thomsen, 9430 Vadum	3.565.609
14	Thora og Gert Alstrup Jensen, 6920 Videbæk	3.438.229
15	Giesgaard Landbrug, 4100 Ringsted	3.368.509
16	JSJ-Agro, 9440 Aabybro	3.351.324
17	Engestofte Godserne, 4930 Maribo	3.320.851
18	Basnæs Gods, 4230 Skælskør	3.287.920
19	Grambogård, 5690 Tommerup	3.262.911
20	Fussingø Landbrug, 8900 Randers	3.208.608
21	Helge Maagaard, 7620 Lemvig	3.182.516
22	Jørgen Lund Pilegård, 7140 Stouby	3.163.360
23	Peter Skak Olufsen, 7600 Struer	3.116.290
24	Holsteinborg Avlsgård, 4243 Rude	3.109.361
25	Jørgen Skeel, 9440 Aabybro	3.037.265
26	Optagelsehjemmet Lyng, 1401 København K	2.929.946
27	Bent A. Frandsen, 6893 Hemmet	2.779.710
28	Landbrugsselskabet, 4900 Maribo	2.769.459
29	Per Kirketerp, 9870 Sindal	2.742.637
30	Tryvejens Landbrugsfællesskab, 9320 Hjallerup	2.696.254
31	Dønnerup Gods, 4450 Jyderup	2.685.878
32	Klouborg, 9700 Brønderslev	2.642.837
33	Gammeleje, 4900 Nakskov	2.586.669
34	Christian D. Lassen, 9670 Løgstør	2.566.926
35	Hans-J. og Carl C. Østergaard, 9670 Løgstør	2.501.654
36	Gisselfeld Kloster, 4690 Haslev	2.500.451
37	John Christensen, 9530 Støvring	2.452.711
38	Hverringe Avlsgaard, 5300 Kerteminde	2.433.182
39	Peter Greve Bernstorff, 8900 Randers	2.432.431
40	Niels Jørgen Jacobsen, 7800 Skive	2.428.248
41	Stensager, 9600 Aars	2.412.220
42	Kongstedlund Gods, 9260 Gistrup	2.386.519
43	Gavnø Gods, 4700 Næstved	2.340.817
44	Jørgen Jensen, 8370 Hadsten	2.330.284
45	Anders D. Lassen, 8305 Samsø	2.297.286
46	Arne Houmann Thomsen, 9260 Gistrup	2.243.109
47	Dalsgaard, 9670 Løgstør	2.219.429
48	Peter Steenwijk & Thea Koot, 6973 Ørnholm	2.211.148

*NOTATs liste er taget fra Farmsubsidy.org's liste over udbetalingerne for året 2006. Nogle fik dog også udbetalt penge for kalenderåret 2005 – en liste rensat for 2005-penge giver en lidt anden rækkefølge – listen bringes på notat.dk

Danmark bedst tjent uden

Høje fødevarepriserer afgørende for at landbruget kan omstille sig uden at havne i økonomisk krise, siger Søren Frandsen, direktør for Fødevareøkonomisk Institut.

FREMTIDSSCENARIER. »Vi vil se en mere liberalistisk verden, hvor støtteordninger er under afvikling, men også et landbrug hvor vi stiller større krav til dyrevelfærd, fødevaresikkerhed, fødevarekvalitet og i det hele taget landbrugets bidrag til samfundet. Måske vil økologien få en mere fremtrædende rolle.«

Det er ikke den store revolution, men en gradvis udvikling de næste 10-15 år, lyder spådommen fra Søren Frandsen, direktør for Fødevareøkonomisk Institut.

Han er overbevist om at dansk og europæisk landbrug vil møde den samme

verden som tekstilindustrien i Herning og skibsværfterne i Europa. En global konkurrence – uden støtteordninger. Men det danske landbrug vil ikke blive nedlagt. Det vil fortsat klare sig godt på de globale markeder, mener han.

»Beskæftigelsen vil nok falde lidt. Vi vil se en øget specialisering, større enheder og lidt mere industriproduktion,« siger Søren Frandsen.

Seks scenarier

Fødevareøkonomisk Institut udgav i februar 2008 et notat som beskriver seks al-

ternative scenarier for afvikling af EU's landbrugsstøtte. Scenarierne spænder fra at fortsætte som hidtil til en fuld liberalisering hvor al støtte bortfalder. Mellem disse to yderpunkter præsenteres to modeller hvor støttemidlerne bruges aktivt på udvikling af landdistrikterne. Notatet er udarbejdet af Søren Frandsen og seniorforsker Jens Hansen.

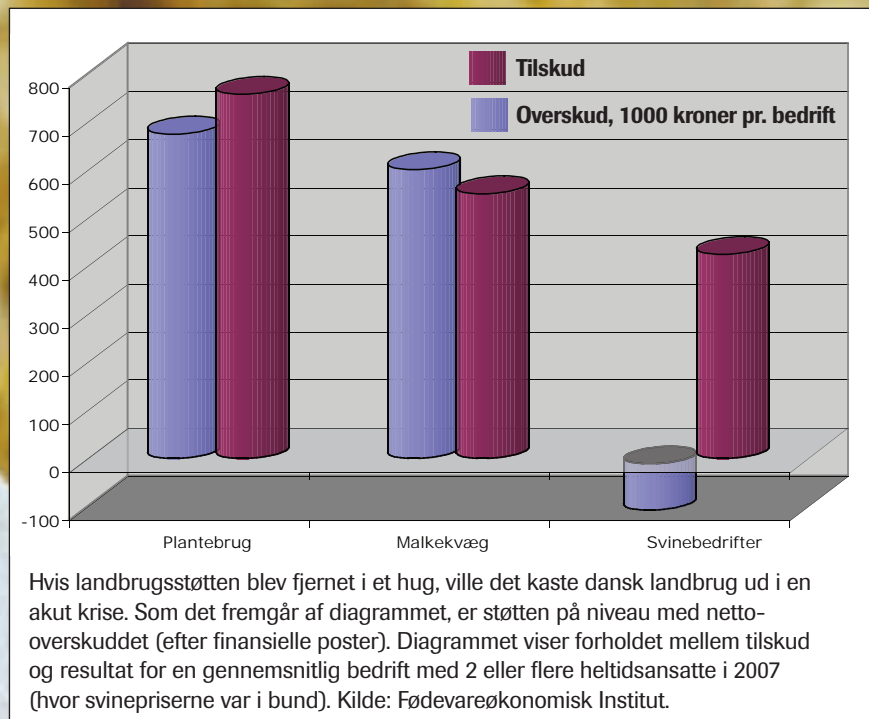
En central konklusion er at en afvikling af landbrugsstøtten vil kunne ske uden dramatiske negative konsekvenser hvis afviklingen sker over en længere årrække.

Forudsætningen er dog også at verdensmarkedspriserne på landbrugsprodukter holder sig på et relativt højt niveau.

»Verdensmarkedspriserne har afgørende betydning både for landbrugets

støtte

Søren Frandsen,
direktør for
Fødevarøkonomisk Institut.

indtjening og for ejendomspriserne. Det hænger sammen med at EU's landbrugs-politik er blevet stadig mere markedsorienteret. Risikoen for at en reduktion eller afvikling af landbrugsstøtten fører til økonomisk krise i landbruget, er derfor meget mindre hvis ændringerne sker i en årrække med høje priser,« siger Søren Frandsen.

Politikerne er ikke parate

Søren Frandsen vil ikke lægge sit lod på et enkelt af de seks beskrevne scenarier, men siger:

»Det fornuftige på langt sigt er at få afviklet den fælles landbrugspolitik, både importrestriktioner og de høje toldsater, og at der bliver lagt en plan for at få de direkte støtteordninger væk. Det skal annonceres i god tid så man kan nå at om-

stille sig til at støtten bortfalder. Så er der en diskussion om hvordan man vil bruge de frigjorte midler, og om de skal forblive EU-midler eller føres tilbage til de nationale budgetter. Det er en politisk afgørelse, men der er ingen tvivl om at der ligger et stort potentiale i at investere i forskning og innovation.«

Søren Frandsen tror imidlertid ikke at de europæiske politikere er parate til de afgørende skridt. Det mest realistiske er efter hans vurdering derfor et status quo-scenarier. Det vil sige et sundhedstjek med nogle beskedne tilpasninger.

Et politisk valg

Hvorfor er det nødvendigvis godt med mere markedsøkonomi? Man kunne jo også starte med en politisk målsætning om hvordan vi ønsker at landbruget udvikler sig, og

så indrette støtten på at fremme den udvikling?

»Det er selvfølgelig legitimt hvis det er det man ønsker. Men den måde man har gjort det på, har været dyr og har haft skadelige konsekvenser for u-landene. Landbrugsstøtten har holdt især afrikanske produkter ude og givet de europæiske forbrugere dyre priser.«

Hvis man vil fremme en bestemt udvikling, skal man direkte målrette indsatsen mod det man vil opnå, og ikke benytte sig af generelle støtteordninger, lyder hans anbefaling.

Det er denne filosofi som ligger til grund for to af de beskrevne scenarier. Udgangspunktet er på den ene side at styrke markedsorienteringen, men kombineret med en massiv offentlig støtte til f.eks. bevarelse af miljø, landskabs-

forvaltning, dyrevelfærd, fødevarer sikkerhed og regional udvikling.

»Hvis man for eksempel vil begrænse svineproduktionen i Danmark, så skal det ikke ske ved at indføre kvoter. Producenter og forbrugere må opføre sig efter de markedsøkonomiske spilleregler, for eksempel ved at betale højere miljøafgifter eller højere fødevarerpriser,« mener Søren Frandsen.

Og det vil man hurtigt forstå at indrette sig efter.

»Al erfaring fortæller at når man rammer folk på pengepungen, så tilpasser man sig lynhurtigt,« siger han.

Jordprisernes himmelflugt

Ifølge Søren Frandsen har den væsentligste effekt af landbrugsstøtten været at støtten er blevet kapitaliseret i stigende jordpriser. De høje priser har ført til en enorm gældsætning og finansiel risiko for landmændene. De høje jordpriser gør det også svært at rekruttere nye landmænd.

»Jeg kan godt forstå at man vægrer sig ved at betale 30, 40 eller 50 millioner for at komme i gang, med den risiko og den arbejdsindsats man kan se frem til. Ved en gradvis afvikling af støtten vil jordpriserne falde, og på den lange bane vil det blive nemmere at etablere sig som landmand. Du vil være mindre sårbar end nu,« siger han.

Landbrugstøtte lig overskud

I hvert fald kan man ikke forklare de høje jordpriser med landmændenes indtjening.

For mange landmænd er støtten fra EU lige så stort som deres overskud. Alligevel viser beregningerne fra Fødevarøkonomisk Institut at en afskaffelse af støtten ikke vil påvirke landbrugets beskæftigelse og produktion væsentligt.

»Grunden til det er at den direkte støtte i dag ikke er knyttet til produktionen. Det er verdensmarkedspriserne der afgør om man vælger at dyrke markerne eller holde svin, din støtte er afkoblet fra produktionen.

Men hvis dit overskud er nul, er du jo nødt til at lukke din bedrift og stoppe produktionen?

»Men så vil andre måske dyrke på din jord. Det er gennemsnitstal. Vores analyse siger at de rigtig store fortsat vil tjene penge. Uden super-effektiv produktion kan du ikke tjene penge,« siger Søren Frandsen.

Derimod forudser han en strukturudvikling hvor de mellemstore landbrug får svært ved at klare sig. »Nogle vil blive købt op af de store, mens andre kan blive »downgraded« til fritidslandbrug hvor ejeren eller ægtefællen har anden indtægt ved siden af. Spørgsmålet er så, om vi skal have støtteordninger til folk der er beskæftiget i andre erhverv.« ♦

Jens Hansen og Søren Frandsen: Alternative scenarier for afvikling af landbrugsstøtten, februar 2008. Notatet kan downloades fra Fødevarøkonomisk Instituts hjemmeside: www.foi.dk

»Der må være mange beskæftigede med alle de vejledninger og kontrolforanstaltninger,« siger Jens Brogaard.

Svær at undvære, men hellere foruden

Jens Brogaard er femte generation på Maglehøjgaard i Hornsherred. Selv med EU-støtten på 62.000 kroner om året er der langt til at bedriften på 29 hektar kan brødføde husstanden.

DELTIDSLANDMAND. Så længe landbrugsstøtten er der, er det bestemt besværet værd at udfylde ansøgningsblanketten, mener Jens Brogaard. Årligt giver hans deltidslandbrug på Hammer Bakker i Hornsherred, tæt ved færgeruten til Orø, omkring 62.000 kroner.

»Den ville være svær at undvære. På den anden side kunne man nok klare sig uden,« vurderer han.

Fem generationer

Jens Brogaard tilhører den gruppe af landmænd som der er flest af – dem der passer et lønarbejde ved siden af den lille deltidsbedrift.

Tipoldefar købte gården i 1885. Jens er femte generation på gården. For 21 år siden overtog han halvdelen, og den sidste halvdel kom til for 11 år siden.

»Min far var sidste generation som levede af det. For 40 år siden var der 15 køer og 10 svin og en medhjælper ansat. Da jeg var ved at være færdig på landbrugsskolen var det min drøm at overtage bedriften med malkekøveg. Jeg skulle have købt 40 køer og investeret stort i nye anlæg,« fortæller han.

Men han opgav drømmen og tog i stedet en videreuddannelse i økonomi. Den faste indtægt kommer i dag fra et job som økonomikonsulent i Nordsjællands Landboforening.

Og han fortryder ikke beslutningen.

»Sådan er udviklingen, det skal man ikke begræde, siger han.

Ikke enkelt

På Maglemosegaard bliver der mest dyrket korn på de 29 hektar. En fjerdedel er udlagt til kartofler, og så er der græsarealer til tre ammekøer og fedekvæg.

Husdyrene henter cirka fem procent af støttekronerne. Resten er såkaldt enkeltbetaling på omkring 22.000 kroner pr. hektar.

»Ja, EU er ikke uden humor, for det er bestemt ikke enkelt, siger han.

For en sikkerheds skyld lader han altid en konsulent læse ansøgningen igennem.

»Sammenligner man med de regler og forordninger der var for 20 år siden, er der kommet meget mere papirarbejde. Jeg kan ikke lade være med at tænke på at det er et voldsomt apparat for 62.000 kroner. Der må være mange beskæftigede

med alle de vejledninger og kontrolforanstaltninger. Det er der også nogen der skal betale.«

Priserne vigtigst

Spørger man Jens Brogaard om hvad der er det vigtigste for landbrugets økonomi – priserne, renten eller landbrugsstøtten, er han ikke i tvivl:

»Helt klart priserne. Se bare sidste år. Den vårbyg som var tænkt som foderkorn, kunne nu pludselig sælges som maltbyg. Renten betyder også noget, men man kan selv træffe et valg og lægge sig på en fast rente. Men priserne går op og ned.«

Med hensyn til EU-støtten forventer han at den efterhånden bliver udfaset. Og det er han glad for. Både fordi man principielt bør konkurrere på et frit marked, men også af hensyn til samfundets respekt for landmændene.

»Jeg frygter bare at man vil lave nationale særordninger, så landene begynder at konkurrere med hinanden. Men det ender nok med en eller anden studehandel.« ♦

»Lad os få arbejdsro«

Hvert EU-land behøver sine landmænd, derfor skal der kun ske mindre justeringer af den fælles landbrugspolitik, siger den finske formand for bønderne i Europa.

EUROPAS BØNDER. Nogle gange har vi det lidt svært med kritikken, men vores argumenter er i orden, og fremtiden for de europæiske bønder ser lys ud.

Sådan ser – lidt forenklet – Pekka Pesonen på verden. Han er generalsekretær for COPA-COGECA, det vil sige talsmand for tæt på 100 europæiske bonde- og landbrugsorganisationer.

Den europæiske bondeembedsmand fra Finland tager imod med en lille kop stærk belgisk kaffe i pæne, men langt fra prangende, lokaler på Rue Trève i Bruxelles.

»Konstant pres«

»Jeg vil ikke sige at vi er under angreb, men der har været et konstant pres på

landbruget siden starten af 90'erne. På et tidspunkt da jeg arbejdede for den finske bondeorganisation, fik jeg talt op at vi var blevet genstand for 11 store reformer i løbet af syv år,« siger Pekka Pesonen.

Han frygter at EU's medlemslande ikke bliver enige om en fælles tilgang, og begynder at gå sine egne veje. Eller at nogle lande benytter lejligheden til at foreslå nye regler som for alvor vil true landbrugets overlevelsesmuligheder.

»Begge tendenser er foruroligende. Landbruget er jo et af de virkelig få områder i EU med et helt fælles varemærke. Så kan man ikke acceptere forskellige betingelser.«

Til forskel fra tidligere ser vi stigende priser på landbrugsprodukter og sågar tale

om manglende forsyninger. Er dette et helt nyt spil?

»Spillereglerne er de samme, men situationen er fuldstændig ny, men det er resultatet af politiske beslutninger! Når man som EU i 2003 beslutter sig for ikke længere at opmuntre øget udbytte, så får man også en lavere produktion. Det er dog ikke hele forklaringen. Vi har jo også oplevet klimaændringer, og den største forandring er den øgede efterspørgsel i Kina og Indien.«

Alt i forandring

Vil den nye situation føre til reformer af landbrugspolitikken, eller er det omvendt nu man skal være ekstra påpasselig med den slags?

»Tag WTO-aftalen som eksempel. For to år siden var der ingen som forudså den nuværende situation. For to år siden støttede jeg at man skulle indgå en WTO-aftale. Det er jeg ikke så overbevist om læn-

Confédération Paysanne demonstrerer i Bruxelles.

Støtte på kriterier,

Landbrugspolitikken skal tænkes helt om, ifølge de franske småbønder. Væk med støtten til de rige industri-landbrug, ind med miljøvenlig lokal produktion.

CONFEDERATION PAYSANNE. At afkoble støtten fra produktionen har været en katastrofe. Det mener Régis Hochart, talsmand for Confédération Paysanne som er den næststørste landbrugsorganisation i Frankrig.

Fødevaresuverænitet er nøglepunktet i deres program. Det betyder at et land eller en gruppe af lande skal have ret til at kontrollere deres egen fødevarerforsyning,

gere. Alt kan ske. Jeg spekulerer på hvad der vil ske hvis fødevarerpriserne bliver ved med at bevæge sig op og ned, lad os sige med 20 procent. Så tror jeg ikke at forbrugere helt vil afvise at man korrigerer for markedsmekanismerne.»

Tjek – ikke reform

»Hvis for eksempel en hel sektor som svinekødsproduktionen trues af voldsomme prisforandringer, så bliver det et spørgsmål for hele samfundet hvilken udvikling man ønsker. Er det industrilandbrug vi vil have? Det er jeg ikke så sikker på.«

Så hvor fører denne usikkerhed jer hen?

»Vi støtter Kommissionens sundhedstjek af landbrugspolitikken, i betydningen af et tjek, ikke som et oplæg til en ny reform. Det vil være velkomment hvis vi kan fortsætte på de nuværende betingelser frem til 2013. Landbruget har behov for stabilitet.«

»Vi er glade for afskaffelsen af braklægning, og vi har noteret at mælkekvoterne vil forsvinde. Men hvad skal de erstattes med? I den østlige del af Finland som jeg kommer fra, er der intet andet landbrug som kan erstatte malkekøer. Hvis landbruget forsvinder i forskellige re-

Forbrugere vil være indstillet på korrektion af markedsmekanismerne for at undgå store udsving i priserne, mener Pekka Pesonen.

gioner, så vil forståelsen for hvorfor man skal betale for en fælles politik, også forsvinde.«

Leve for at spise

Alle skal have noget ud af det hvis den fælles politik skal have folkelig støtte?

»Ja, og det tager sig forskellige udtryk. I Frankrig er landbruget et spørgsmål om kultur. I Italien er det en måde at leve på – man lever for at spise, men spiser ikke for at leve. Men også i lande som Finland og Sverige er folk tæt knyttet til, og stolte over, landbruget som en fælles arv. Alle medlemslande har en eller anden tilknytning til deres landbrug. Spørgsmålet om at nedlægge landbruget i bestemte regioner er simpelt hen ikke relevant« ♦

sociale ja tak!

herunder at beskytte sig mod import af fødevarer. Det princip skal gælde både i EU og i u-landene.

Et politisk valg

Confederation Paysanne har opbakning fra mange franske småbønder og deltager aktivt i sociale kampe sammen med fagforeninger og miljøgrupper. Lige nu er kampen mod gensplejsede afgrøder en mærkesag. Bondeorganisationen har været en ivrig deltager i bevægelsen for global retfærdighed og en skarp kritiker af kapitalismens nyliberale politik. Indtil 2004 var formanden José Bové som ikke mindst er kendt for at smadre en McDonald restaurant i en symbolsk aktion mod fødevarerindustriens globalisering.

Bondeorganisationen kræver et grundlæggende opgør med EU's nuværende landbrugspolitik. Landbrugsstøtten

skal ikke fjernes, men den skal omlægges efter helt andre kriterier, mener man. Fødevarerforsyning, miljøhensyn og social sikkerhed bør være de overordnede mål, men EU's nuværende landbrugspolitik opfylder efter Regis Hocharts mening ingen af disse.

»Vi må træffe et politisk valg og ikke lade markedskræfterne bestemme udviklingen«, siger han.

Mindstepriser

Confederation Paysanne går ind for garanterede mindstepriser, produktionskvoter og støtteopkøb til lagre af korn og mælk som kan modvirke udsving på markedet.

Tidligere tiders skrækbilleder af overskudslagre af fødevarer som ikke kan sælges, skræmmer ham ikke.

»Ordningerne har ikke været skruet sammen på den rigtige måde, men man er nødt til at fastholde nogle redskaber til at kontrollere markedsmekanismerne.«

»Mange bønder kan ikke producere på en måde som er økonomisk konkurrencedygtig, derfor er det nødvendigt med støtte, hvis man vil bevare en produktion i nærområdet«, siger Regis Hochart.

Dels giver det en uafhængighed og mindsker risikoen for at fødevarer kan bruges som et våben. Dertil kommer miljøge-

vinsterne ved at spare på transportomkostningerne, og et ønske om at fastholde en økonomisk aktivitet i landdistrikterne. Den lokale produktion giver også de bedste betingelser for at skabe forbindelse mellem forbrugere og producenter, fremhæver han.

Målrettet støtte

Regis Hochart indrømmer at disse krav er i total modstrid med den nuværende tendens.

»På kort sigt må vi kræve en grundig evaluering af det nuværende støttesystem og arbejde for at støtten bliver knyttet til produktionen. Som det er nu, deler man penge ud i blinde uden at fremme produktionen.«

Confederation Paysanne støtter ideen om et loft over landbrugsstøtten. Langt de fleste penge går i dag til de store industrilandbrug. Målet er ikke en ensartet støtte, men en støtte som skal kompensere de bønder der producerer under de dårligste betingelser. Der skal sættes både sociale, miljømæssige og kvalitetsmæssige kriterier.

»Vi er ikke imod international handel med fødevarer, og vi går ikke ind for en planøkonomi, men vi insisterer på at sætte en retning for landbrugets udvikling«, slutter Regis Hochart. ♦

Den uendelige historie om støtten

Det bliver næppe Verdenshandelsorganisationen WTO der bringer EU's landbrugsstøtte ned.

VERDENSHANDEL. I en opsigtsvækkende artikel i "The Washington Trade Daily" den 1. april 2008 blev det afsløret at de langtrukne forhandlinger i Verdenshandelsorganisationen (WTO) nu er ude af dødvandet, og en ny aftale lige om hjørnet mellem organisationens 148 medlemslande. I 2001 indledtes den såkaldte Doha Udviklingsrunde som betegner omfattende forhandlinger om nye regler for verdenshandelen, herunder handelen med landbrugsvarer. Modsætninger mellem udviklede og mindre udviklede lande har ellers hensat WTO i koma, særligt i perioden siden det seneste topmøde i organisationen i december 2005 i Hong Kong.

Mange har knyttet det håb til de igangværende forhandlinger at de ville sætte en stopper for EU og USA's dumping af billige landbrugsvarer der har været til stor skade for landbruget i mange u-lande, og med nyheden kunne det se ud som om et lys er tændt. Men af flere grunde er den optimisme svagt funderet.

Aprilsnar

For det første var datoen for nyheden om gennembruddet ikke tilfældig. Der var tale om en aprilsnar fra nogle af WTO's kritikere, The Yes Men, to amerikanske komikere, der står bag filmen af samme navn. Trods talløse møder, forslag, skitser og forhandlingsdrejebøger tyder intet på at forhandlingerne er på vej væk fra dødvandet. Positionerne synes fastlåste, og landbrugsstøtten er et af de spørgsmål hvor vandene deles. På den ene side kommer lande som Brasilien, New Zealand, Australien og Indien med store krav om reduktion af støtten, på den anden side forsvares støtten med næb og klør af EU

og USA. Intet tyder på at EU vil komme med væsentlige indrømmelser på landbrugsstøtten i en overskuelig fremtid. Kommissionen som forhandler på EU's vegne, har ganske vist helt andre prioriteringer, såsom handel med tjenesteydelser og markedsadgang for industrivarer, men holdes i kort snor på landbrugsområdet af et flertal af medlemslande.

I februar foreslog EU-kommisær for udenrigshandel Peter Mandelson således at forhøje EU's tilbud på landbrugsområdet under forhandlingerne i WTO. Så kom den franske landbrugsminister Michel Barnier og talte dunder og vandt hele 19 medlemslandes opbakning. Kommissionen var sat på plads.

Gratis tilbud

Handelskommissær Mandelson er chef-forhandler på EU's vegne. Hans grundlæggende problem er at et flertal af medlemslandene ikke ønsker at tilbyde større reduktioner af landbrugsstøtten under WTO-forhandlingerne, end der allerede er aftalt internt under forhandlingerne om reformer af EU's landbrugsordninger.

På papiret kan EU's tilbud i WTO ellers se imponerende ud. EU vil skære mellem 70 og 80 procent i den samlede støtte-ramme. Men det skal ses på baggrund af at EU i øjeblikket slet ikke udnytter de gældende muligheder maksimalt. Ifølge den franske landbrugsøkonom Jacques Berthelot kan EU endda hæve støtten betragteligt selv om EU accepterer under halvdelen af det niveau som er tilladt under de nuværende WTO-regler.

Derfor er det mest kontante og værdifulde tilbud fra EU måske at EU helt vil fjerne den mest handelsforvridende støtte, nemlig den direkte eksportstøtte. Denne udgør dog kun 2-3 procent af den samlede landbrugsstøtte.

EU og USA bestemmer

Det er utænkeligt at en ny WTO-aftale vil stride imod EU's ønsker. I en analyse fra den 23. februar 2008 om forhandlingerne skriver Aileen Kwa der er forfatter til flere rapporter om forhandlingsspillet i WTO, at EU og USA jævnligt trækker sig tilbage fra de fælles forhandlinger for at finde fælles fodslag på spørgsmål af fælles interesse. Efter at have opnået enighed, som ved en lejlighed i februar, genoptages forhandlingerne. Hun citerer en afrikansk forhandler for at beklage sig over processen:

"Genoptagelse af forhandlingerne? Det har ikke noget med genoptagelse at gøre. Processen skal bare legitimere den handel EU og USA allerede har indgået" ♦

EU skrev WTO-reglerne

Hverken USA's eller EU's landbrugsstøtte har været alvorlig klemt af de globale regler om landbrugsstøtte. De to stormagter skrev dem nemlig selv.

BLAIR HOUSE-AFTALEN. Det er en udbredt opfattelse at EU og USA's landbrugsstøtte er på kant med Verdenshandelsorganisationens (WTO) regler. Landbrugsstøtte strider nemlig mod organisationens grundlæggende formål; at fremme frihandel. Når EU og USA alligevel har klaret frisag, skyldes det at det netop var de to stormagter som skrev det meste af aftalen om handel med land-

brugsvarer, og de tog godt for sig på spørgsmålet om støtten. I begyndelsen af 1990'erne havde en lang række lande forhandlet om WTO-aftalerne siden 1986.

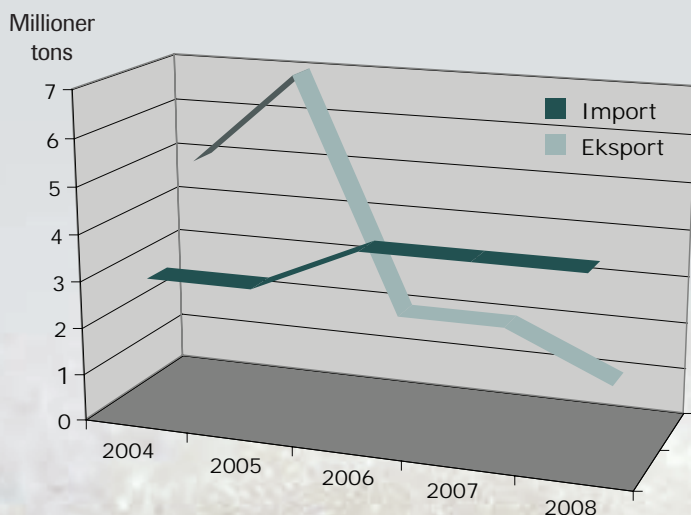
Forhandlingerne gik meget langsomt på grund af uenigheder mellem i- og u-lande, og mellem EU og USA. Knuden blev løst med et stykke magtpolitik. I november 1992 trådte forhandlere fra EU og USA sammen i Washington D.C. og fandt

en løsning der passede de to stormagter. Aftalen kaldes "Blair House-aftalen" efter den bygning den blev indgået i. Blair House-aftalen blev trods protester fra mange u-lande stort set indskrevet i WTO-aftalen om landbrug der trådte i kraft i januar 1995.

Aftalen udstak bl.a. spilleregler for landbrugsstøtten. Det blev fastlagt, at støtten skulle bringes trinvist ned. Men udgangspunktet for beregningerne var den landbrugsstøtte som blev givet i 1992. Dette år var landbrugsstøtten i EU og USA meget høj – få år efter var støtteniveauet væsentligt lavere. Denne tilgang har betydet at EU og USA har kunnet hæve støtten betragteligt uden at bryde WTO-reglerne. ♦

Sukkeret blev sendt på slankekur

EU's udskaeldte sukkerordninger er under afvikling. Fra at være et europæisk landbrug med massevis af støttekroner, skal det blive et erhverv i fri konkurrence på verdensmarkedet.

EU har skåret ned på sin støttede produktion og er blevet netto-importør af sukker.

SUKKER-NEDSKÆRING. Den europæiske sukkerindustri er på skrump. I de seneste par år er stribevis af fabrikker lukket i mange EU-lande, og tusinder har mistet deres arbejde. Årsagen er reformen af EU's sukkerordning der går fra planlægning gennem støtteordninger til en mere markedsbaseret model. Før juli 2006 lå støtten på omtrent 4.700 kroner pr. ton mens den i løbet af 2008 vil nå ned på 2.900 kr. pr. ton.

Der er mindst tre grunde til at EU besluttede at reformere ordningen for sukker:

- * En høj produktionsstøtte gjorde ordningen dyr for EU's budget, politisk fastsatte markedspriser holdt priserne væsentligt over prisen på verdensmarkedet til skade for forbrugerne.
- * Ordningen har været et stridsspørgsmål i Verdenshandelsorganisationen (WTO).
- * Nogen væsentlig folkelig opbakning har ordningen ikke haft. Bortset fra blandt ansatte og producenter i sektoren.

Nu er sukkerstøtten under trinvis forandring, og om nogle år vil det frie marked råde i langt højere grad end i dag.

Fabrikslukninger på stribe

Forventningerne til liberaliseringen af sukkerordningerne strækker sig fra lavere priser til bedre forhold på verdensmarkedet for producenter i u-landene. Støtten har nemlig hindret mange u-lande i at vinde frem på verdensmarkedet, og har gennem tiden ført til udkonkurrering af sukkerproducenter i også fattige lande.

Selv EU er effekterne af reformen meget tydelige ca. to år efter de blev indledt. Lavere støtte fører til fabrikslukninger på stribe.

I Danmark lukkede Danisco Sugar sin eneste tilbageværende fabrik vest for Storbælt, Assens sukkerfabrik, i november 2006. Tilbage er kun to sukkerfabrikker i Nakskov og Nykøbing Falster, som Danisco også er i gang med at sælge. De faldende priser på sukker gør det mindre og mindre attraktivt at opretholde sukkerproduktionen i Danmark overhovedet.

På europæisk plan lyder et samlet skøn at 9.700 arbejdspladser i den europæiske sukkerindustri er nedlagt siden begyndelsen af 2006. Flest i Italien, men også i f.eks. Østrig, Slovakiet, Bulgarien, Frankrig og Grækenland. I de fleste lande er sukker-nedskæringerne sket i ro og orden, fordi de har været planlagt længe, og ledsaget af planer for efteruddannelse, ny beskæftigelse, godtgørelser eller lignende sociale tiltag. ♦

Sukkerplantage i Zambia – et af de lande hvor europæiske selskaber nu satser på i investeringer i sukkerproduktion.

Sukkerreform får virkning i mange lande

Afvikling af en europæisk støtteordning er ikke altid succes for u-landene. Nu må en række u-lande også skære kraftigt ned på sukkerproduktionen.

VINDERNE OG TABERNE. Reformen af sukkerordningen i EU er ved at ændre den globale handel med sukker. Den vil blande kortene på ny, og skabe vindere og tabere. Både i syd og nord.

Støtten har nemlig hindret mange u-lande i at vinde frem på verdensmarkedet, og har gennem tiden ført til udkonkurrering af sukkerproducenter i også fattige lande. Sådan har i hvert fald mange, herunder mange u-landsorganisationer ofte argumenteret.

Virkeligheden på et kommende frit verdensmarked for sukker tager sig noget mere broget ud. Der findes nemlig også u-lande som har haft fordel af EU's sukkerordning.

Vinderne i syd

Vinderne er især de 18 u-lande som allerede i 1970'erne tilsluttede sig en sukkeraftale med EU. De har gennem tiden fået en overordentlig fordelagtig pris for deres sukker. For bare få år siden var prisen på sukker i EU nemlig hele tre gange højere end verdensmarkedsprisen, og det gav gode muligheder for de 18 lande i Afrika, Caribien og Stillehavet.

Mange af disse lande vil ikke kunne konkurrere på et frit verdensmarked for sukker, og allerede i den nuværende fase af reformerne er en række lande begyndt at lukke det meste af deres sukkerindustri. Det gælder f.eks. Mauritius, hvor 15.000 arbejdspladser er gået tabt siden 2000 hvilket bringer antallet af ansatte i

sektoren ned til 6.000. Alene på Mauritius har næsten lige så mange altså mistet sit arbejde som i hele EU.

Ligeledes har de caribiske østater St. Kitts & Nevis og Trinidad & Tobago måttet indstille eksporten og koncentrere sukkerproduktionen om det lille hjemmemarked. Ifølge tal fra den australske forsker A.L. Garside ligger produktionsprisen for sukker i hele 12 af de 18 lande over verdensmarkedsprisen. Disse lande, herunder Kenya, Elfenbenskysten, Jamaica og Tanzania, står til at blive tabere på reformen af EU's sukkerordning.

Taberne i syd

Strengt taget bliver taberne også de sidste 5 ud af de 18 lande: Mocambique, Malawi, Zimbabwe, Zambia og måske Swaziland. Producenterne i disse lande vil også få en lavere pris på EU-markedet. Men de 5 lande er i en bedre position på mellemlangt sigt til at stå sig i konkurrencen.

Lige nu står sukkerproduktionen i især Mocambique og Zambia til at få en vitaminindsprøjtning. I Zambia sker det fordi den britiske koncern Associated British Foods har skåret produktionen mere ned end krævet i EU, og har indkasseret et pænt beløb under en særlig støtteordning som tak for indsatsen. Dette beløb har koncernen investeret i sit afrikanske datterselskab llovo der producerer sukker i de afrikanske lande, og altså særligt i lande med en slags fremtid på sukkermarkedet. ♦

Sådan fordeles landbrugsstøtten

Kortet viser hvordan landbrugsstøtten var fordelt i 2006 mellem EU's medlemslande. Fire lande står alene for over halvdelen af støtten. Frankrig indtager suverænt førstepladsen med over 20 procent og er traditionelt fortalere for at fastholde støtteordningerne. Tyskland er også stor-modtager, men betaler samtidig det største kontingent til EU og ønsker mere medfinansiering fra medlemslandene.

Den største forandring i årene fremover vedrører de nye medlemslande i Øst- og Centraleuropa. Da de blev medlemmer i 2005 (Rumænien og Bulgarien i 2007) fik de i starten kun 25 procent af støtte-niveauet. Støtten optrappes til samme niveau som de øvrige lande frem til 2013 hvor det nuværende langtidsbudget udløber. Landbruget spiller en stor rolle i de nye lande.

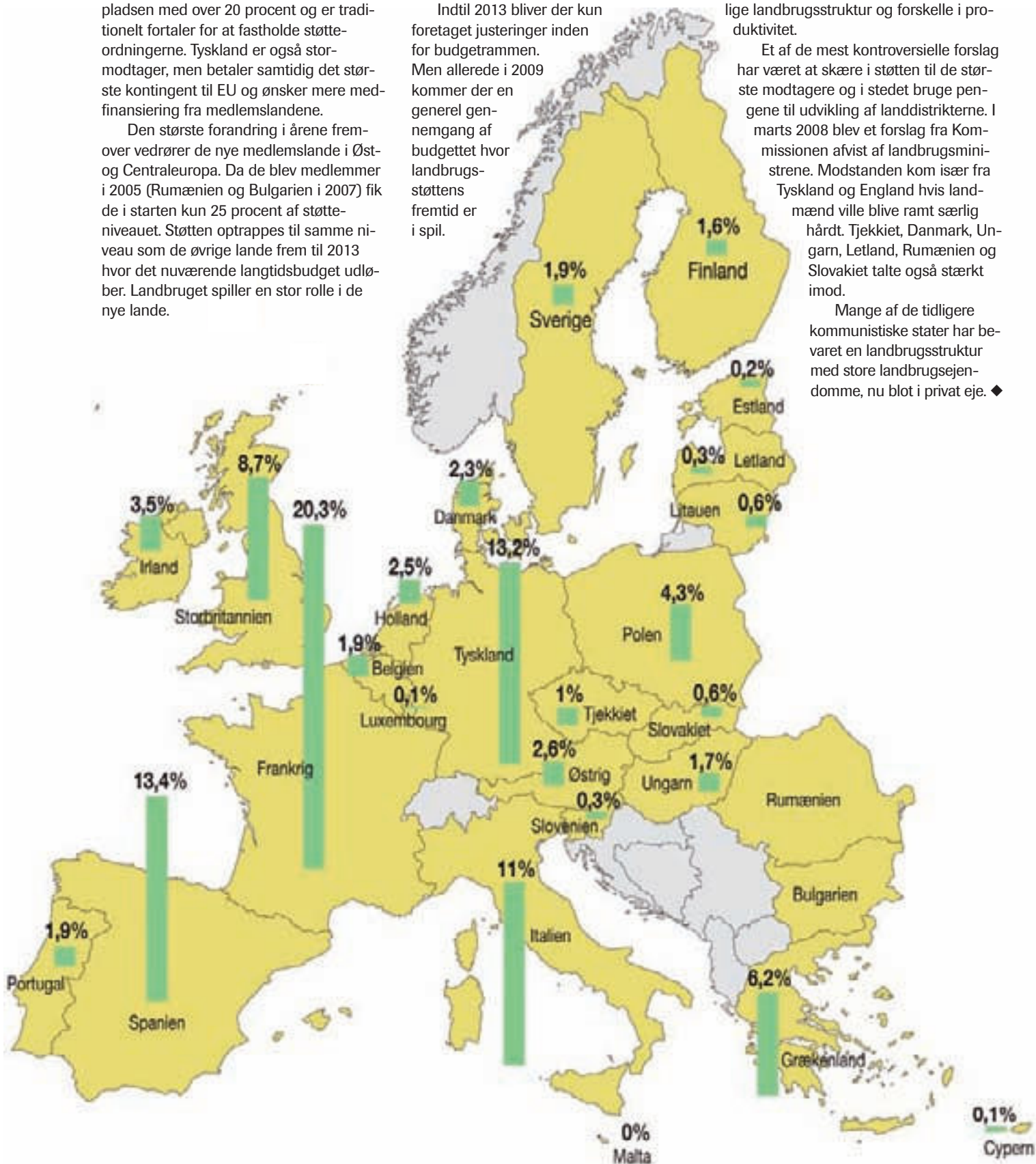
Optrapningen skal ske uden at den samlede budgetramme udvides. Det betyder at støtten til de gamle lande bliver lidt mindre.

Indtil 2013 bliver der kun foretaget justeringer inden for budgetrammen. Men allerede i 2009 kommer der en generel gennemgang af budgettet hvor landbrugsstøttens fremtid er i spil.

Uenigheder om reformer hænger i høj grad sammen med den erhvervs-mæssige betydning landbruget har i de enkelte lande, men også med den meget forskellige landbrugsstruktur og forskelle i produktivitet.

Et af de mest kontroversielle forslag har været at skære i støtten til de største modtagere og i stedet bruge pengene til udvikling af landdistrikterne. I marts 2008 blev et forslag fra Kommissionen afvist af landbrugsministrene. Modstanden kom især fra Tyskland og England hvis landmænd ville blive ramt særlig hårdt. Tjekkiet, Danmark, Ungarn, Letland, Rumænien og Slovakiet talte også stærkt imod.

Mange af de tidligere kommunistiske stater har bevaret en landbrugsstruktur med store landbrugsejendomme, nu blot i privat eje. ♦

Der sker hele tiden nyt i forhold til de emner vi skriver om i NOTAT. Her fortæller vi kort om nogle af de seneste initiativer og beslutninger.

Tekst: Sven Skovmand (th)/Staffan Dahllöf (tv)

Siden sidst

Ny EU-dom støtter løndumping og underkender FN-konvention

OVERENSKOMSTER. En tredje afgørelse fra EF-domstolen efter Viking Line-sagen og Vaxholm-sagen begrænser mulighederne for at modvirke løndumping. Det er den tyske delstat Niedersachsen som har fået

at vide at man ikke måtte forlange den fulde overenskomstmæssige løn af en polsk virksomhed. Det polske firma PKZ havde kun betalt lidt under halvdelen af hvad ansatte ellers tjener ifølge den gældende overenskomst.

Da PKZ blev afkrævet at betale fuld løn og en bod, gik firmaet konkurs, men firmaets advokat Dirk Rüffert anlagde sag mod delstaten. Han har nu fået ret af EF-domstolen og en principiel afgørelse opkaldt efter sig. Konklusionen i Rüffert-sagen er at en offentlig myndighed i sine byggekontrakter kun må forlange overholdelse af de overenskomster som gælder for alle i hele landet, men ikke kræve løn som svarer til det faktiske niveau lokalt.

Rüffert-sagen bekræfter derved fortolkningen af EU's Udstationeringsdirektiv fra afgørelsen i den svenske Vaxholm-sag:

Den mindsteløn som omtales i direktivet, er et loft for hvad myndigheder eller fagforeninger kan forlange af gæstende virksomheder. Det er ikke et gulv for faglige krav. Mindsteløn skal i virkeligheden forstås som maksimumsløn. LO og DA har fæstet sig ved at Rüffert-afgørelsen ikke umiddelbart er relevant i Danmark fordi ingen danske overenskomster bliver almenlydige ved lov.

FTF har en skarpere kommentar: »Afgørelsen er endnu et alvorligt anslag mod den danske aftalemodel, og jeg finder det yderst betænkeligt at domstolen igen sætter EU-lovgivningen over nationale regler og dermed udfordrer den danske aftalemodel,« udtaler formand Bente Sorgenfrey.

Rüffert-afgørelsen sætter også spørgsmålstegn ved ILO-konvention nummer 94 (FN's Internationale Arbejdsorganisation) om arbejdsklausuler i offentlige kontrakter. Danmark, men ikke Tyskland, har undertegnet ILO-konventionen som EF-domstolen nu har dømt er i strid med retstilstanden i EU.

Rüffert-dommen og en pressemeddelelse fra domstolen kan læses på curia.europa.eu

Læs mere om problemstillingen ved de to tidligere arbejdsrettsdomme i NOTAT om konkurrence og job, februar 2008 eller søg på Vaxholm i artikelarkivet på www.notat.dk

Tyskland opgiver program for bioetanol

BIO-ETANOL. Den tyske miljøminister, Sigmar Gabriel har skrottet det program for bioetanol som man hidtil har

arbejdet med. Det sker efter at bilfabrikkerne Hyundai, Nissan og Opel har meddelt at deres motorer ikke vil kunne tåle mere end højst 5 procent bioetanol.

Den tyske beslutning forstærker presset for at EU skal opgive sit krav om at 10 procent af bilernes drivmiddel fra 2020 skal udgøres af bioetanol. Modstanden skyldes ikke mindst at det vil få priserne på fødevarer til at stige endnu mere end de gør i øjeblikket.

Og også den engelske regeringschef Gordon Brown træder nu på bremsen. Det sker efter at hans toprådgiver i miljøspørgsmål, Robert Watson, har sat spørgsmålstegn ved biobrændstofferne.

»Det vil helt klart være vanvittigt hvis vi fulgte en politik der havde til formål at nedsætte udledningen af drivhusgasser, og det viste sig at have den modsatte virkning«, siger han.

EU-Kommissionen fastholder dog indtil videre sin målsætning om mere bioetanol.

Læs mere i NOTATs nummer om klimakrisen juli 2007 eller i arkivet på www.notat.dk Søg på »bioetanol«.

Domstolen kritiserer EU's terrorliste

TERROR-BEKÆMPELSE.

EU's domstol af første instans har afsagt en kendelse om at den kurdiske oprørsgruppe PKK er optaget på EU's terrorliste på et forkert grundlag. PKK's optagelse på listen er ifølge domstolen sket uden at EU har givet PKK en begrundelse for hvorfor det er sket.

Domstolen har tidligere erklæret at organisationer er blevet optaget på listen på et utilfredsstillende grundlag. Det gælder blandt andet en filippinsk oprørsgruppe og den iranske bevægelse PMOI (Folkets mujahediner i Iran).

Indtil nu har domstolens kendelser ikke ført til at EU har ændret sine beslutninger. Det kritiseres af blandt andet en rapport fra Europarådet som erklærer at optagelsen på listen er »fuldstændig vilkårlig«. Rapporten kritiserer også, at det er næsten umuligt at blive fjernet fra listen når man først er optaget på den.

Læs mere i NOTATs nummer om lov og orden i Europa december 2007 eller i arkivet på www.notat.dk Søg på ordet »terror«.

Næste nummer

NOTAT om immigration

Vi kender billederne af fattige afrikanere der sejler af sted i deres joller for at nå frem til EU's grænser i håbet om et bedre liv end det de kommer fra. Tusinder er omkommet på havet inden de overhovedet når frem til Europas grænser. Kun for et mindretal lykkes det at komme over Fort Europas mure – legalt eller illegalt.

Europas frem-skudte grænsekontrol

Når de indre grænser forsvinder, skal den ydre grænse forstærkes. Men EU flytter nu grænsekontrollen væk fra Europas kyster – ud i havet og ind i nabolandene. Der er store planer om at udvide grænseagenturet FRONTEX som fra 2008 begynder en permanent patruljering i Middelhavet med sit eget udstyr.

EU har indgået aftale med Libyen om at levere teknologisk og militært udstyr til kontrol af landets sydlige grænse og til internering og deportation af migranter. Lignende aftaler er allerede indgået med Tunesien, Algeriet og Marokko.

En fælles asylpolitik

Når borgere i EU kan bevæge sig frit mellem landene og bosætte sig hvor de vil, skaber det behov for fælles regler for indvandring. Men det er et følsomt emne at harmonisere. Der gælder forskellige regler i dag, og landene er nervøse for at miste retten til at bestemme over indvandringen. EU-Kommissionen er på vej med forslag til fælles asylpolitik.

Danmark er ikke omfattet af EU's asylsamarbejde på grund af det retlige forbehold. Hvad har det i praksis betydet? På hvilke punkter vil lovgivningen se anderledes ud hvis EU's regler gjaldt i Danmark? Et spørgsmål som bliver ekstra vigtigt hvis der kommer en folkeafstemning.

Brain drain fra u-landene

Mens nogen bliver sendt tilbage, så henter vi andre hertil fordi vi kan bruge deres arbejdskraft. Derfor har EU lavet en »blue-card«-ordning for kvalificeret arbejdskraft. Er det rimeligt? Udviklingslandene har i høj grad brug for de dygtige folk de har uddannet.

»Udvandring af sundhedspersonale er en fejltagelse i forhold til global retfærdighed og problematisk i forhold til menneskerettighederne,« hed det i et oplæg i Verdenssundhedsorganisationens (WHO) Europapanel i marts 2008.

Svar på quiz:

1-c, 2-b, 3-c, 4-a, 5-a, 6-b, 7-a, 8-c, 9-a, 10-b

Test din viden

Svarene kan du finde i artiklerne inde i bladet, eller se de rigtige svar på side 31.

- Hvad hedder EU's landbrugskommissær?**
a) Margot Wallström b) Franz Fischler c) Mariann Fischer Boel
- Hvor stor en andel af EU's budget går til landbruget?**
a) cirka 25 procent b) cirka 40 procent c) cirka 60 procent
- Hvad er med i »sundhedstjekket« af EU's landbrugspolitik?**
a) afskaffe eksportstøtte b) fremme økologi c) nedtrappe støtten til de største modtagere
- Hvilken ændring sker fra 1. april 2009 med hensyn til landbrugsstøtten?**
a) støttemodtagere og -beløb offentliggøres b) støtten bortfalder c) Østeuropa får fuld støtte
- Landbrugsstøtten til de nye medlemslande i Østeuropa indføres gradvist. I starten er støtteniveauet på ...**
a) 25 procent b) 40 procent c) 60 procent
- Hvad forstår man ved en »vinsø«**
a) dyrkning af druer i vådområder b) overskudsproduktion af vin c) et bassin i EU-parlamentet
- Hvad kaldes rammen for de aktuelle forhandlinger i Verdenshandelsorganisationen (WTO)**
a) DOHA-runden b) fair trade-aftalerne c) corporate power talks
- EU-kommissionen foreslog – men fik afvist – et forslag om et loft på landbrugsstøtten på ...**
a) 100.000 euro b) 200.000 euro c) 300.000 euro
- En række rigmænd modtager landbrugsstøtte. Hvem af disse fik mest i 2005?**
a) B&O-hovedaktionær Peter Skak Olufsen b) Prins Joachim c) Mærsk McKinney Møller
- Hvad kan man læse på netsiden Farmsubsidy.org?**
a) hvordan man søger landbrugsstøtte b) hvem der modtager støtte c) hvor man kan købe sunde fødevarer

